

ӨЗЕКТІ

ЖЕТІСУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МӘСЕЛЕСІН ТАЛҚЫЛАДЫ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНЫҢ ӘКІМІ БЕЙБІТ ИСАБАЕВ ӨҢІРГЕ ЖҰМЫС САПАРЫМЕН КЕЛГЕН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТ, ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ ЖӘНЕ КӘСІПКЕРЛІК КОМИТЕТІНІҢ МҮШЕЛЕРІМЕН КЕЗДЕСТІ. КЕЗДЕСУДЕ ӨҢІРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫ ТУРАЛЫ СӨЗ БОЛДЫ.

Сенаттың ресми делегациясын жылы қарсы алған Бейбіт Исабаев депутаттардың өңірге сапарларының маңыздылығын тілге тиек етіп, мұндай кездесулердің аймақты дамытуға оң ықпал ететінін атап өтті.

Өз кезегінде аталған Комитет төрағасы Сүйіндік Алдашев Жетісуға сапары барасында Панфилов ауданында, соның ішінде «Қорғас» торабында болғанын айтты.

- Мемлекет басшысының тапсырмасымен еліміздің көлік-транзиттік әлеуетін дамытуға ерекше назар аударылып отыр. Сондықтан осы сапарымызда біз шығыс қақпамыз саналатын «Қорғас» арнайы экономикалық аймағының мүмкіндіктерін көріп, кәсіпкерлермен кездестік, ұсыныстарын тыңдадық, Панфилов ауданын аралап көрдік, - деген С. Алдашев алдағы жоспарланған парламенттік тыңдауға дайындық барысында бұл сапардың пайдалы болғанын жеткізді.

Облыс әкімі депутаттарға өңірдің дамуы, соның ішінде экономикалық ілгерілеудің маңызды нүктелері «Достық» және «Қорғас» тораптары, оларда жүзеге асырылып жатқан инвестициялық ірі жобалар туралы баяндап берді.

- Депутаттар мен біздің, яғни жергілікті атқарушы органдардың тығыз қарым-қатынаста, өзара кеңесе отырып жұмыс істесек, нәтижелі болатыны анық. Бүгін аймақтарды дамытудағы кейбір келелі мәселелердің оң шешілуіне ықпал ететін пайдалы кездесу болды деп ойлаймын. Өйткені біздің мақсатымыз ортақ – елдің экономикалық қуатын арттыру, халықтың тұрмыс сапасын жақсарту, - деді Б. Исабаев сөзінің қорытындысында.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі
Суретті түсірген: Дмитрий Ерофеев

БАЙҚАУ

«ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫ ЖАУЫНГЕРЛЕРІ ҰМЫТЫЛМАЙДЫ»

«Алатау» газеті штаттан тыс тілшілер арасында 1941-1945 жылдардағы соғыс майданындағы жауынгерлер есімін есте сақтау мақсатында байқау жариялайды. Олардың ерліктері арқасында бейбіт өмірге жеткенімізді жас ұрпаққа баяндап отыру – міндетіміз. Естеліктер осы байқау жарияланған күннен бастап 9 мамыр Жеңіс күніне дейін қабылданады. Көлемі А-4 пен 2 беттен аспауы тиіс. Жеңімпазға сыйлық редакция алқасының шешімімен беріледі.

БОЛАШАҚ ЖУРНАЛИСТЕР НАЗАРЫНА!

Сіздерден Ұлы Отан соғысы жылдарында майдандағы жауынгерлер ерлігін газет беттерінде жариялап, ерлігін елге танытқан қазақстандық әскери тілшілер мен фото тілшілер туралы жарияланымдар күтеміз. Ізденістеріңіз «Алатау» газетінде 26 маусымға дейін жарияланады. Үздік мақалаға бас редактордың жүлдесі бар.

Жарияланған мақалалар ТМД елдері құрған «Отанға тарту – Подарок Родине» чатында жарияланады. Чаттың әкімшісі елімізге танымал ғалым-тарихшы, журналист, Қазақ Ұлттық университетінің белсенді профессоры Ләйлә Ахметова.

Байланыс телефоны: 8 776 970 0718

Э/пошта: alatau.offset@mail.ru

БАСПАСӨЗ - 2026

Жазылу базасы:

редакция арқылы

1 жылға – 4 212 теңге.

«Қазпошта» арқылы жеке тұлғаларға

1 жылға – 6 550,96 теңге.

«Қазпошта» арқылы заңды тұлғаларға

1 жылға – 8 925,28 теңге.

Цена подписки:

через редакцию

на год – 4 212 тенге.

через «Казпочту» для физических лиц

на год – 6 550,96 тенге.

через «Казпочту» для юридических лиц

на год – 8 925,28 тенге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ҚАЗАҚСТАНДА ӨНІРЛІК ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САММИТ ӨТЕДІ

Биыл 22-24 сәуір аралығында Қазақстанда маңызды халықаралық шара – Мемлекет басшысының БҰҰ Бас Ассамблеясының 78-сессиясында бастамашылық жасаған және халықаралық қоғамдастықтың кең қолдауына ие болған Өңірлік экологиялық саммит өтеді. Бұл жиын өңірлік ынтымақтастықты нығайтуға және Қазақстанның тұрақты экологиялық күн тәртібін ілгерілетуге бағытталған дәйекті саясатының қисынды жалғасы. Бұл туралы ҚР экология және табиғи ресурстар вице-министрі Мансұр Ошурбаев ОҚҚ алаңында өткен баспасөз конференциясында хабарлады.

ТМД ДЕНГЕЙІНДЕГІ АУҚЫМДЫ ЖОБАЛАР ІСКЕ АСЫРЫЛАДЫ

2026 жылдың маусым-тамыз айлары аралығында Жетісу облысында Халықаралық волонтерлер жылына арналған «Іс-шаралар кешенін өткізу» атты ауқымды әлеуметтік жоба жүзеге асырылады. Бұл бастаманың негізгі мақсаты - қоғамдағы еріктілік мәдениетін дамыту, жастарды әлеуметтік маңызы бар істерге тарту және халықаралық тәжірибе алмасу алаңын құру. Жобаның ең басты оқиғасы ретінде Қазақстанның 17 облысы мен 3 республикалық маңызы бар қаласынан, сондай-ақ ТМД елдерінен 70-тен астам делегат қатысатын үш күндік халықаралық волонтерлер слеті ұйымдастырылады. Ұйымдастырушылардың болжамы бойынша, ақпараттық науқандар арқылы бұл бастамалар кемінде 500 000 адамды жанама қамтып, еріктілер қызметінің оң имиджін қалыптастыруға септігін тигізеді.

Жобаның бағдарламасы экологиялық, мәдени және білім беру бағыттарын толық қамтиды. Атап айтқанда, «7 өзен» эко-керуені, «Бірге таза Қазақстан» акциясы, «Жер сағаты» сияқты халықаралық экологиялық шараларға еріктілер жаппай тартылады. Сонымен қатар, «Student Help» студенттік апталығы, спорттық фестивальдер мен өңірдің тарихи мұрасын таныстыратын мәдени-танымдық турлар өткізіледі. Бұл шаралар волонтерлердің тек көмекші емес, қоғамдағы нақты өзгерістерге ықпал ететін белсенді тұлға ретінде қалыптасуына мүмкіндік береді.

«ЖАСТАР-3» ТҰРҒЫН ҮЙ АЛАБЫНА №228 АВТОБУСЫ ҚАТЫНАЙТЫН БОЛАДЫ

1 сәуірден бастап «Жастар-3» тұрғын алабына №228 бағыттағы автобустар қатынайтын болады.

Тұрғындардың өтініштерін ескере отырып, №228 бағыттың қозғалыс сызбасы қайта қаралды. Енді автобустар «Жастар-3» тұрғын алабына кіріп, тұрғындардың күнделікті қатынауын жеңілдетеді.

Қазіргі таңда №228 бағыт бойынша 6 автобус тұрақты қызмет көрсетуде. 2026 жылғы 1 сәуірден бастап қосымша 1 автобус қосылып, жалпы 7 автобус қатынайды.

Автобустардың қозғалыс аралығы орта есеппен 13–14 минутты құрайды. Алғашқы автобус таңғы сағат 06:28-де жолға шығып, соңғысы кешкі сағат 20:23-те бағыт бойынша қызметін аяқтайды.

5 МЫҢ ГЕКТАРДАН АСТАМ ЖЕРГЕ ЕГІН ЕГІЛДІ

Жетісу облысында 2026 жылғы көктемгі дала жұмыстары қарқынды түрде басталды. Биыл өңірде ауыл шаруашылығы дақылдарының жалпы егіс көлемі 511,8 мың гектарды құрайды. Бүгінгі күнге дейін 5029 гектар алқапқа дақылдар себілді.

Көктемгі науқанды сапалы өткізу мақсатында қажетті 51,9 мың тонна жаздық дақылдардың тұқымы толық көлемде дайындалып, қазіргі уақытта зертханалық тексеруден өткізілуде. Бұл шаралар егіннің өнімділігін арттыруға және агротехникалық талаптардың сақталуына мүмкіндік береді.

Минералды тыңайтқыштармен қамтамасыз ету мәселесі де ерекше назарда. Шаруалардың тыңайтқыштарға қолжетімділігін арттыру мақсатында 2024 жылдан бастап «Казазот» және «Казфосфат» зауыттарынан өнімді аванстық субсидиялау тетігі арқылы сатып алу мүмкіндігі қарастырылған.

Мемлекеттік қолдау шаралары аясында «Кең дала» бағдарламасы бойынша 2026 жылы көктемгі дала жұмыстарын қаржыландыруға 10,8 млрд теңге бөлінді. Бұдан бөлек, жалпы 240 шаруашылық 7,3 млрд теңге көлемінде жеңілдетілген несие алып, егіс науқанын жүргізуге қажетті ресурстармен қамтамасыз етілді.

ӨСКЕРИ ТЕХНИКА МАМАНДАРЫНЫҢ ЖИЫНЫ ӨТТІ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті Алакөл ауданы бойынша шекара басқармасында Шекара қызметі бойынша шынжыр табанды транспортерлер мен жаяу әскер жауынгерлік машиналары мамандарының жиыны өтті.

Жиын барысында әскери техниканы тиімді пайдалану, техникалық қызмет көрсету және қауіпсіздік талаптарын сақтау мәселелері қарастырылып, тәжірибе алмасу ұйымдастырылды.

КОЛОНИЯҒА ГАДЖЕТТЕРДІ ЗАҢСЫЗ ЖЕТКІЗУ ӘРЕКЕТІ ТОҚТАТЫЛДЫ

Жетісу облысында түзеу мекемесіне ірі көлемде тыйым салынған заттарды жеткізу әрекеті әшкереленді. Бұл туралы Kazinform агенттігі хабарлады.

Оқиға Алматы және Жетісу облыстары бойынша Қылмыстық-атқару жүйесі департаментіне қарасты орташа қауіпсіздік деңгейіндегі №12 мекемеде болған. Жедел қызметкерлердің мәліметінше, колония аумағында жеке кәсіпкерге қызмет көрсеткен жүргізуші сотталғандарға гаджеттерді жасырын жеткізбек болған.

Көлікті тексеру барысында арнайы жасырылған құпия орын анықталып, оның ішінен бес ұялы телефон, бес қуаттағыш құрылғы, Wi-Fi роутер және алты USB кабель тәркіленді.

Оқиға орнына жедел-тергеу тобы шақырылып, күдікті тұлғаларға қатысты тиісті шаралар қабылдануда.

Департамент өкілдері қылмыстық-атқару жүйесі мекемелеріне тыйым салынған заттарды жеткізу заңмен қатаң тыйым салынғанын және мұндай әрекеттер үшін жауапкершілік қарастырылғанын ескертті.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

ЕЛІМІЗДЕ 8 ЖАҢА ЭЛЕКТР СТАНЦИЯСЫ САЛЫНАДЫ

Қазақстанда 2026–2030 жылдарға арналған көмір генерациясын дамыту жөніндегі Ұлттық жоба аясында ауқымды энергетикалық құрылыс басталады. Жоба елдегі электр энергиясына сұраныстың артуын қамтамасыз етуге және энергетикалық инфрақұрылымды жаңғыртуға бағытталған, деп хабарлайды inbusiness.kz сайты.

Жоспар бойынша 2030 жылға дейін жалпы қуаты 7,8 ГВт болатын жаңа және жаңартылған нысандар іске қосылады. Оның ішінде 8 жаңа электр станциясы салынып, 11 қолданыстағы станция жаңғыртылады.

Құрылыс жобалары Курчатовағы 700 МВт электр станциясын, Екібастұздағы қуаты 2640 МВт болатын ГРЭС-3-ті,

сондай-ақ Қарағанды (350 МВт) мен Екібастұздағы (180 МВт) жылу электр станцияларын қамтиды. Сонымен қатар Жезқазған (500 МВт), Көкшетау (240 МВт), Семей (360 МВт) және Өскемен (360 МВт) қалаларында жаңа ЖЭО салу көзделген.

Жаңғырту жұмыстары нәтижесінде жабдықтардың тозу деңгейі шамамен 13%-ға төмендейді деп күтілуде. Бұл шаралар елдің энергетикалық қауіпсіздігін нығайтып, өнеркәсіп пен цифрлық экономиканың дамуына серпін бермек.

ЖАСТАРҒА АРНАЛҒАН КЕҢЕС БЕРУ ПУНКТІ АШЫЛДЫ

Жетісу облысында жастарға арналған «JASTAR INFO» ақпараттық кеңес беру пункті ашылды. Бұл жоба жастарға қажетті кеңестерді бір жерде шоғырландырып, олардың білім алуына, жұмысқа орналасуына, құқықтық сауаттылығын арттыруға және әлеуметтік мүмкіндіктерді тиімді пайдалануына жағдай жасауға бағытталған, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Іс-шара барысында өңірдегі жауапты тұлғалар сөз сөйлеп, жастар саясатының маңыздылығына тоқталды. Сонымен қатар қатысушыларға жаңа ақпараттық пункттің мүмкіндіктері таныстырылып, оның жұмысы жан-жақты көрсетілді. Атап айтқанда, пункт бірнеше негізгі бағыттар бойынша қызмет көрсетеді. Мәселен, білім беру саласында – мамандық таңдау, оқу орындарына түсу және білім бағдарламалары бойынша кеңес беру, құқықтық бағытта – жастардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіру, заңгерлік кеңес беру және құқық бұзушылықтың алдын алу, НЕЕТ санатындағы жастар бойынша – жұмысқа орналасу, мемлекеттік бағдарламаларға қатысу, түйіндеме әзірлеу және сұхбаттан өту дағдыларын дамыту, еңбекпен қамту бағытында – бос жұмыс орындары туралы ақпарат беру, кәсіби бағдарлау және еңбек нарығына бейімдеуді атап өтуге болады.

ЖАҢА ПОЙЫЗ ҚАТЫНАСЫ ІСКЕ ҚОСЫЛАДЫ

2026 жылғы 9 сәуірден бастап «Астана – Ақтоғай – Талдықорған» бағыты бойынша тікелей жолаушылар қатынасы іске қосылады деген жаңалықты ҚР Көлік министрлігінің ресми интернет ресурсы жариялады.

№122/121 «Астана – Семей – Астана» пойызының құрамына (тасымалдаушы – «Арай Транс KZ» ЖШС) екі вагон — 1 купелік және 1 плацкарттық вагон қосылады. Олар Ақтоғай станциясына келгеннен кейін бөлек пойыз құрамында Талдықорғанға дейін сапарды жалғастырады. Бұл жолаушыларға ешқандай ауысып-минусіз ыңғайлы сапар жасауға мүмкіндік береді.

Қозғалыс күн ара жоспарлануда.

ЖЕТІСУ ДИҚАНДАРЫНА ЖЕҢІЛДІКПЕН НЕСИЕ БЕРІЛУДЕ

Жетісу облысында көктемгі егіс науқаны қызып жатыр. Биыл аймақ аграршыларын қолдау үшін «Кең дала» бағдарламасы аясында 10,8 миллиард теңге бөлінді. Қазірдің өзінде 184 шаруа қожалығы 4,5 миллиард теңгеден астам қаражатты иеленіп, жұмысқа кірісіп кетті.

Бұл бағдарламаның басты ерекшелігі – төмендетілген пайыздық мөлшерлемесінде. Шаруалар несиеіне небәрі жылдық 5 пайызбен ала алады. Қаржыны қайтару мерзімі де егін жинап, өнімді өткізіп болғаннан кейінгі уақытқа, яғни келесі жылдың 5 наурызына дейін созылған. Бұл диқандарға егін сатудан түскен табыс есебінен қарызды еш қиындықсыз жабуға мүмкіндік береді.

Көптеген ұсақ шаруашылықтар үшін несие алудағы басты кедергі - кепіл мүлкінің жетіспеушілігі. Биыл бұл мәселе де шешімін тапты. Егер шаруаның өз мүлкі несие сомасын толық жабуға жетпей жатса, «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры несие сомасының 85 пайызына дейін кепілдік бере алады.

Жетісу облысының Өңірлік коммуникациялар қызметі

ҚОШ КЕЛДІҢ, ӘЗ-НАУРЫЗ!

Биылғы Наурызнаманың онкүндігі аясында еліміз бойынша әртүрлі іс-шаралар ұйымдастырылып, жоғары деңгейде аталып өтуде. Күн мен түн теңеліп, табиғат жаңарып, қыстан аман-есен шыққан ағайын саулық сұрасып, бір-біріне тілек тілеп, көрісуде. Ән мен жырдың ордасы саналатын Жетісу жұртшылығы да бұл мейрамды ерекше ықыласпен, жақсы көңілмен қабыл алуда.

Осы орайда, Қанабек Байсейітов атындағы саз колледжінің ұйымдастыруымен «Қош келдің, Әз-Наурыз!» атты мерекелік шара өткізілді. Шара саз колледжінің аспаптар ансамблінің орындауында музыкалық шығармалардан бастау алды. Жыр-шы, термеші, колледж оқытушысы Есқат Нұрәлінің «Наурызға жыр шашуы» айтылды. Колледж директоры Мәргүл Құдайбергенқызының жетекшілігімен әр бөлім дайындаған концерттік бағдарламада өнердің түрлі жанрлары қамтылып, көрермен назарына мазмұнды қойылымдар ұсынылды. Ұстаздар мен білімгерлердің

өнері үйлесім тауып, береке мен бірліктің үлгісін көрсетті.

Аталған мерекелік жиынға Жетісу облысы Білім басқармасы басшысының орынбасары Әли Солтанбекұлы, Ақмарал Байболатқызы, сондай-ақ, «Сервис және технология колледжінің» директоры Мәлді Исмамова сынды құрметті қонақтар арнайы қатысты. Кеш соңында қазақтың ұлттық дәстүріне сай Әли Солтанбекұлы жас сәбидің тұсауын кесіп, тәй-тәй басқан бүлдіршінге ақ батасын берді.

Қалқаман АБДРАХМАНҰЛЫ, Қ.Байсейітов атындағы саз колледжі

ПРЕЗИДЕНТ ПРИГЛАСИЛ НАСЛЕДНОГО ПРИНЦА САУДОВСКОЙ АРАВИИ ПОСЕТИТЬ КАЗАХСТАН С ГОСВИЗИТОМ

Глава государства принял посла Королевства Саудовская Аравия в Республике Казахстан Файсала Аль-Кахтани, передает агентство Kazinform со ссылкой на Акорду.

Президент Касым-Жомарт Токаев подчеркнул, что Казахстан придает важное значение укреплению всестороннего сотрудничества с Саудовской Аравией, особо отметив личный вклад Наследного принца — Премьер-министра Саудовской Аравии Мухаммеда бен Салмана Аль Сауда в продвижение многогранного взаимодействия между нашими странами. Глава государства подтвердил свое приглашение Мухаммеду бен Салману посетить Казахстан с государственным визитом.

МОРАТОРИЙ НА БЕНЗИН ПРОДЛЯТ ЕЩЁ НА ТРИ МЕСЯЦА

Эксперт нефтегазовой отрасли Аскар Исмаилов считает, что в Казахстане продлят мораторий на повышение цен на бензин марки АИ-92 и дизтопливо, передает Ulysmidia.kz.

Заморозка цен вредит производственной инфраструктуре и нефтедобывающим компаниям, которые нуждаются в капитальных вложениях. Продление ударит по нефтедобывающим компаниям, которым повысили акцизы, но не увеличили внутренние цены на нефть для нефтепереработки. Еще и рост НДС давит, который они частично могли перекрыть через стоимость нефтепродуктов по давальческой схеме — цитирует эксперт нефтегазовой сферы Аскар Исмаилов. Ранее эксперт Олжас Байдильдинов отметил, что

мораторий на бензин АИ-92 и дизельное топливо стабилизировал рынок, но убытки нефтедобывающих компаний и АЗС продолжают расти.

РОСТ ТАРИФОВ НЕ ОСИЛЯТ

Депутат мажилиса Бакытжан Базарбек в кулуарах заявил, что в Казахстане нужно продлить мораторий на рост тарифов на коммунальные услуги, передает корреспондент NUR.KZ.

Бакытжан Базарбек ответил на вопросы журналистов о том, что с сегодняшнего дня в Казахстане больше не действует мораторий на повышение тарифов на коммунальные услуги и ГСМ. Базарбек выразил надежду, что тарифы не подскочат. Он добавил, что мораторий на повышение тарифов нужно продлевать. По его мнению, в ближайшем будущем вообще не нужно поднимать вопрос о повышении тарифов. При этом, в пресс-службе Министерства энергетики заверили, что правительство не допустит резкого и необоснованного роста цен на коммунальные услуги.

СЫН СТАЛ ДОНОРОМ ДЛЯ МАМЫ

46-летняя Юлия Соснова столкнулась с тяжёлым диагнозом, помочь женщине могла только пересадка почки. Несмотря на невысокую совместимость по группе крови, донором стал её младший сын, передаёт TengriHealth.

Коэффициент совместимости при трансплантации — это, по сути, показатель того, насколько подходит донорский орган организму реципиента и как иммунная система будет на него реагировать. Сам Артём, по его словам, не испытывал страха и с самого начала был уверен в успешном исходе операции. Артёма выписали на пятые сутки после операции, Юлию Соснову — на десятки. Сейчас они чувствуют себя хорошо и живут обычной жизнью.

АЛАН, АРЛАН И ТАРЛАН - ТИГРЯТА ТРОЙНЯШКИ

Такие имена дали в зоопарке Алматы тигрятам-тройняшкам, которые родились у амурских тигров Бентли и Ярги, сообщает Orda.kz.

Тигрята появились на свет 11 января, но первые месяцы проводили в домике с мамой и не показывались публике. Сейчас тигрятам 2,5 месяца, они всё ещё пьют молоко мамы, но уже пробуют мясо. А главное — малыши уже вышли в большой вольер. Зоопарк через соцсети предложил алматинцам дать имена тигрятам. Их выбирали сотрудники отдела «Хищные млекопитающие». Остановились на Алане, Арлане и Тарлане.

Летом прошлого года в зоопарке у того же Бентли и другой тигрицы, Айки, уже было пополнение — впервые за последние годы.

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

В КАЗАХСТАНЕ ЗАКРОЮТ СВЫШЕ 700 ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ

В Казахстане пересмотрят систему подготовки кадров, сообщает «24KZ». Правительство провело анкетирование 73 тысяч предприятий, выявлен целый ряд системных проблем. Отмечается старение кадров: основную долю специалистов составляют люди в возрасте 40-59 лет, которая приведет к дефициту профессионалов в ключевых отраслях в ближайшие 7-10 лет. Есть дисбаланс между потребностями регионов и фактической подготовкой специалистов. Это — избыточность образовательных программ и их слабая связь с практикой. Например, в вузах реализуются 142 программы по экономике и 115 — по юриспруденции, зачастую дублирующие друг друга в рамках одного учебного заведения, подчеркнула Аида Балаева. При этом сохраняется разрыв между теоретической подготовкой и реальными требованиями рынка. В этой связи более 700 программ будут закрыты, при этом все текущие студенты завершат обучение, а новый набор на них прекратится, отметила министр. Взамен планируется развитие 21 приоритетного направления, включая искусственный интеллект, биоинжиниринг и другие технологические сферы. Ещё 35 направлений пройдут глубокую модернизацию с акцентом на практическую подготовку. По рекомендациям ЮНЕСКО доля обучения на рабочем месте увеличится до 20% в бакалавриате и до 40% — в магистратуре. Госгранты будут напрямую увязаны с потребностями экономики регионов. Отдельное внимание уделят развитию педагогического образования и воспитательной работе с молодежью.

ШКОЛЬНИЦА ИЗ КАЗАХСТАНА ПРИДУМАЛА НОВЫЙ СОСТАВ АСФАЛЬТА

Ученица 10-го класса школы-гимназии №10 Аягоза из области Абай Аружан Кабдулмаратова разработала технологию создания дорожного покрытия с использованием переработанного пластика «Эко асфальт», сообщает Закон.kz. В Министерстве просвещения немного рассказали о молодой изобретательнице. Известно, что работу над проектом она начала с 7-го класса и последовательно развивала его на протяжении нескольких лет. В результате предложено решение, позволяющее перерабатывать бытовые пластиковые отходы и применять их в составе асфальта. Специалисты поддерживают, что использование пластика в дорожном покрытии повышает его прочность и увеличивает срок службы.

ИЗМЕНЕН ПОРЯДОК ПРИЕМА ДОКУМЕНТОВ В 1 КЛАСС

В Казахстане внесены изменения в порядок приема документов в первый класс с целью оптимизации процесса. Министерство просвещения, проанализировав опыт предыдущих лет, приняло решение перенести сроки начала приемной кампании с 1 апреля на 27 мая. Согласно новым правилам, дети, прошедшие программу дошкольной подготовки в конкретной организации образования и планирующие продолжить обучение в той же школе, будут зачисляться в первый класс автоматически. При этом право родителей выбрать другую школу полностью сохраняется, предусмотрена возможность подачи документов в общем порядке. Для стабильной работы цифровых систем с этого года вводится региональный график приема заявлений. Источник: официальный интернет-ресурс Министерства просвещения РК

«САМРУК-КАЗЫНА» СЭКОНОМИТ 5 МЛРД. ТЕНГЕ, СОКРАТИВ ШТАТ

«Самрук-Казына» сократит 729 работников в Астане, сообщает Exclusive.kz.

Эти работники составляют 11% административно-управленческого персонала. «Средняя зарплата попавших под сокращение составляет 762 тыс. тенге. Ожидается, что за 9 месяцев 2026 года это позволит сэкономить примерно 5 млрд. тенге», — говорится в сообщении АО. Всем уволенным предоставят законные компенсации — одну среднемесячную зарплату и выплаты по коллективным договорам.

В ВКО ГОТОВЯТ МЕТАЛЛУРГОВ ДЛЯ АТОМНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В Восточно-Казахстанской области готовят кадры для нужд атомной промышленности страны, передает «24KZ».

Чтобы нарастить и модернизировать производство деталей для реакторов, местному заводу потребуются мастера новой формации. Только на этапах строительства первой казахстанской АЭС задействуют больше 10 тысяч профильных специалистов. Студенты строят модели механизмов во всех проекциях, создают детали для металлургических комплексов. Сегодня в ВКО готовят инженеров будущего. С помощью современного компьютерного оборудования с применением искусственного интеллекта эти студенты намного быстрее и точнее составляют чертежи сложного производственного оборудования. Для строительства и эксплуатации первой казахстанской АЭС только на начальных этапах потребуются не меньше 10 тысяч специалистов: химиков, теплоэнергетиков и инженеров-проектировщиков, они будут самыми востребованными на стройплощадках станции. Тем более сегодня Усть-Каменогорский металлургический завод готовит проект новой модернизации линии тепловыделяющих сборок — топливных элементов реактора.

В ТАЛДЫКОРГАНЕ ДРАКА ЗАКОНЧИЛАСЬ УБИЙСТВОМ

В Талдыкоргане драка между знакомыми закончилась убийством. Полицией по данному факту возбуждено уголовное дело, передает NUR.KZ со ссылкой на ДП области Жетісу.

«По предварительным данным, 30 марта в вечернее время между ранее знакомыми лицами произошел конфликт, переросший в драку. В ходе которого, потерпевшему было нанесено ножевое ранение, от которого он скончался», — рассказали в пресс-службе ведомства. Подозреваемый, совершивший преступление, скрылся с места происшествия. В результате оперативно-розыскных мероприятий, проведенных по горячим следам, подозреваемый был задержан. Проводится досудебное расследование. Все обстоятельства устанавливаются.

(Все материалы взяты из открытых источников)

ТҰТЫНУШЫ ҚҰҚЫҒЫ ҚОРҒАЛА МА?

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА ТҰТЫНУШЫЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ МӘСЕЛЕСІ СОҢҒЫ УАҚЫТТА ТЕК РЕСМИ ЕСЕПТЕРДІҢ ТАҚЫРЫБЫ ҒАНА ЕМЕС, ҚОҒАМДАҒЫ ӨЗЕКТІ СҰРАҚТАРДЫҢ БІРІНЕ АЙНАЛЫП ОТЫР. ҚАЗІРГІ ТҰТЫНУШЫЛАР НАРЫҚТАҒЫ ТОВАРЛАРДЫҢ САПАСЫ, БАҒАСЫ, САУДАГЕРЛЕРДІҢ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУІ СЫН КӨТЕРМЕЙТІН ЖАҒДАЙДА ЕКЕНДІГІНЕ НАЗАР АУДАРАДЫ.

Бұл – цифрлардан да, нақты оқиғалардан да анық байқалады. Жуырда өткен брифингте облыстық Сауда және тұтынушылардың құқықтарын қорғау департаменті басшысының орынбасары Ербол Талапұлы 2026 жылдың алғашқы тоқсанының қорытындыларын жариялады. Ал сол деректердің астарына үңілсеңіз, қарапайым тұтынушының күнделікті өміріндегі күрделі шындық көрінеді.

Ресми мәлімет бойынша, үш айда департаментке 280 өтініш түскен көрінеді. Өтініштер «Е-өтініш» платформасы, ОДО жүйесі, Telegram-бот, жедел желі, сондай-ақ азаматтарды жеке қабылдау кезінде қабылданған. Өтініштерді қарау және қабылданған шаралар нәтижесінде тұтынушыларға 3 миллион теңгеден астам қаражат қайтарылды.

Бір қарағанда бұл жай ғана статистика

сияқты. Бірақ осы сандардың әрқайсысының артында – сапасыз тауар, орындалмаған уәде, қайтарылмаған ақша, жүйкесі жұқарған тұтынушының сан түрлі оқиғалары бар. Дегенмен, бір жағынан бұл көрсеткіш қоғамдағы өзгерісті де аңғартады. Ол қандай десеңіз, адамдар енді үнсіз қалмай, өз құқығын талап етуді меңгергенін көрсетіп тұр.

Ең көп шағымның бөлшек сауда саласына тиесілі болуы – кездейсоқтық емес екенін айтады сала маманы. Барлық өтініштің 102-сі осы бағыт бойынша түскен. «Тауар қайтарылмайды» деген жазулар әлі күнге дейін дүкен сөрелерінен түспегенін барлығымыз білеміз. Бұл – заңды білмеу емес, кей кәсіпкерлердің оны елемейі деп пайымдауға болады. Дәл қазіргі уақытта сапасыз өнім, созылған жөндеу мерзімі, қаржыны қайтарудан жалтару сияқты

мәселелер тұтынушы үшін әдеттегі жағдайға айналып бара жатқандай әсер қалдырады. Себебі ондай оқиғалар күніне талай орын алып жатқанын көріп, естіп те жүрміз.

Тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсету саласындағы жағдай да көңіл көншітпейді. Аталған бағытта 67 өтініш түскен. Су, жылу, жарық – адамның ең базалық қажеттіліктері екені анық. Бірақ дәл осы қызметтердің сапасына қатысты ондаған шағымның болуы жүйедегі ақауларды көрсетеді. Ал ПИК (КСК) жұмысына тұрғындардың жартысына жуығы көңілі толмайтыны – бөлек мәселе. Бұл саладағы жауапкершіліктің өлі де нақты бөлінбегенін аңғартады.

Сонымен қатар, Тұрмыстық қызмет көрсету бойынша 37 өтініш, Байланыс қызметтері саласында 23 өтініш, Электрондық сауда бойынша 22 өтініш түскен.

Кәсіпкерлік субъектілеріне жоспардан тыс тексерулер жүргізу бойынша департамент 2026 жылдың бірінші тоқсанында 11 жоспардан тыс тексеру жүргізген. Тексеру нәтижесінде 9 жағдайда тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы заңнама талаптарының бұзылуы анықталды, 2 жағдайда бұзушылықтар табылған жоқ. Тексеру қорытындысы бойынша 15 әкімшілік хаттама толтырылып, салынған айыппұлдардың жалпы сомасы 432 550 теңгені құрады.

Брифингте айтылған нақты оқиғалар жағдайдың қаншалықты күрделі екенін айқын көрсетті. Жыл басынан бері азаматтардың құқықтарын қорғау мақсатында департамент тарапынан сотқа 22 талап арыз берілген. Мысалы, оның бірінде тұрғындардың тарифтерді тұрақты төлегеніне қарамастан, 41 күннен астам уақыт бойы мобильді байланыс пен интернетті пайдалана алмаған.

Департамент қаражатты қайтару туралы талап арыз дайындады. Сот талқылауы барысында тараптар медиативтік келісімге келіп, тұтынушыларға 234 657 теңге көлемінде өтемақы төленген.

Осындай мысалдарда үміт сыйлайтын бір нәрсе бар. Алданып жатқан адамдар заңды түрде ақшасын қайтарып, заңға бағынбаған тиісті орынның жазаланып жатқанына қуанасың. Бірақ «неге тұтынушы өзіне тиесілі қаражатты қайтару үшін сотқа дейін баруы керек?» деген сұрақ туындайды. Бұл жүйенің алдын алу емес, салдарын жоюға көбірек жұмыс істеп жатқанын білдірмей ме?

Брифинг барысында басқа да көп көрсеткіштер айтылып, өмірден мысалдар келтірілді. Зерттеу нәтижелері жағдайдың біркелкі емес екенін көрсетті. Кей салаларда жақсы көрсеткіш бар. Мысалы, медицина мен электр қызметіне шағым аз. Бірақ Алакөлдегі инфрақұрылым, тұрмыстық қызмет көрсету сапасы, адамдардың құқықтық сауаты әлі де мәселе болып отыр.

Жалпы, тұтынушы құқығы қорғалып жатыр деуге болады. Бірақ бұл оңай жолмен келіп жатқан жоқ. Көп жағдайда адамдар өз ақшасын қайтару үшін уақыт жоғалтып, жүйкемен күресуге мәжбүр. Сондықтан ең маңыздысы – әр адам өз құқығын біліп, оны талап етуден қорықпауы керек.

ЕҢБЕК ҚҰҚЫҒЫ БАҚЫЛАУДА

Жетісу облысында еңбек қатынастары саласындағы ахуал тұрақты бақылауда. Мемлекеттік еңбек инспекциясы департаментінің 2025 жылғы жұмысы көрсеткендей, өңірде еңбек заңнамасын сақтау деңгейі біршама артқанымен, түйткілді мәселелер әлі де өзекті күйінде қалып отыр. Бұл туралы брифинг барысында Жетісу облысы бойынша мемлекеттік еңбек инспекциясы департаментінің басшысы міндетін атқарушы Еркін Дәулетұлы еңбектегі заңсыздықтарға тоқталды.

2025 жылдың қорытындысы бойынша департаментке азаматтардан 780 өтініш келіп түскен. Олардың басым бөлігі жұмыскерлердің конституциялық құқықтарының сақталуы, Еңбек кодексі нормаларын түсіндіру, еңбек даулары, жұмыс берушілердің заңсыз әрекеттері, сондай-ақ еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау талаптарына қатысты болған.

Жүргізілген талдау еңбек заңнамасын бұзудың ең жиі кездесетін түрлерін айқындады дегенді айтады маман. Атап айтқанда, жалақының уақытылы төленбеуі, еңбек шартынсыз жұмысқа тарту, еңбек жағдайларының талапқа сай болмауы және өндірістегі жазатайым оқиғалар өзекті мәселелер қатарында қалып отыр.

– Арыз-шағымдар негізінде департамент 91 тексеріс жүргізіп, нәтижесінде 80 заң бұзушылықты анықтады. Оның 73-і еңбек қатынастары саласына, ал 7-і еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауға қатысты. Бұл көрсеткіштер еңбек тәртібін күшейту қажеттігін тағы бір мәрте дәлелдейді, – деді Еркін Дәулетұлы.

Жалақы бойынша берешек мәселесі де назардан тыс қалмапты. Тексеру барысында 16 кәсіпорында 272 жұмыскерге жалпы сомасы 193,1 млн теңге көлемінде қарыз анықталып, толық өтелген. Сонымен қатар, заң бұзушылықтарға жол

берген жұмыс берушілерге 49 міндетті ұйғарым беріліп, 10,1 млн теңге көлемінде әкімшілік айыппұл салынған екен. Қазіргі таңда бұл айыппұлдар толықтай мемлекет қазынасына өндірілген.

Келесі кезекте өндірістегі қауіпсіздік мәселесі де өзекті күйінде қалып отыр. Есепті кезеңде облыс кәсіпорындарында 31 жазатайым оқиға тіркеліп, 34 жұмыскер түрлі деңгейде зардап шеккені туралы көрсеткіш айтылды.

Алдын алу және түсіндіру жұмыстары да жүйелі жүргізілді.

Департамент өңірлік бұқаралық ақпарат құралдарымен бірлесіп 5 брифинг пен тікелей эфир ұйымдастырып, кәсіпорындарда 164 семинар өткізген. Бұл шаралар еңбек заңнамасының талаптарын кеңінен насихаттауға мүмкіндік берді деп есептейді сала мамандары.

2026 ЖЫЛ: ЖАҢА МІНДЕТТЕР МЕН АЛҒАШҚЫ НӘТИЖЕЛЕР

Ал осы жылға келер болсақ, жылдың басынан бері департаментке 226 өтініш тіркеліп, 16 жоспардан тыс тексеріс жүргізілген. Нәтижесінде 19 заң бұзушылық фактісі анықталып, оларды жою бойынша 8 нұсқама берілді. Сонымен қатар, жалпы сомасы 260 мың теңгеге әкімшілік айыппұл салынып үлгерген.

Жетісу облысында еңбек қатынастары саласындағы бақылау шаралары жүйелі түрде жүргізілуде. Дегенмен, анықталған заң бұзушылықтар еңбек мәдениетін арттыру, жұмыс берушілердің жауапкершілігін күшейту қажеттілігін көрсетеді. Алдағы кезеңде департаменттің негізгі басымдығы – еңбек құқықтарын қорғау, өндірістегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету және құқық бұзушылықтардың алдын алу бағытында жұмысты жандандыру болмақ.

Ағымдағы жылдың басы жеке тұлғалар және заңды тұлғалар банкроттығы саласындағы бірқатар өзгерістермен ерекшеленді.

ЗАҢДЫ ТҰЛҒАЛАРДЫҢ БАНКРОТТЫҒЫ

Атап айтқанда, 2026 жылдың 16 қаңтарында «ҚР азаматтарының төлем қабілеттілігін қалпына келтіру және банкроттығы туралы» және «Оңалту және банкроттық туралы» ҚР заңдарына түзетулерге қол қойылды.

Соңғы бірнеше жылдар ішінде заңды тұлғалар банкроттығы саласы айтарлықтай өзгерістерге ұшырамаған еді. Алайда, бұл саладағы құқықтық қатынастардың үрдісі рәсімдер тиімділігін жоғарылату бойынша кезекті қадамның қажеттілігін көрсетті. Бұл ретте рәсімге қатысушылар ыңғайлылығы үшін тиісті түзетулер кезең-кезеңмен енгізіледі.

Сонымен, 2026 жылдың 19 наурызынан бастап:

- банкроттықты басқарушыға қосымша құқықтар беруді (қосымша сыйақыны есептеу кезінде және заңды тұлғаны қайта тіркеуді жарамсыз деп тану үшін сотқа жүгіну бойынша);
- уақытша басқарушыны шеттету функциясын енгізуді;
- кредиторлар жиналысы/комитеті отырысы туралы кредиторларды хабарландыру тәсілдерін кеңейтуді;
- алдындағы бас тартудан кейін банкрот деп тану туралы өтінішпен қайта жүгіну мерзімін белгілеуді;
- салықтарды және басқа да міндетті төлемдерді төлеу бойынша кредитордан басқа өзге кредиторлар болмаған жағдайда оңалту рәсімін қолдануға жол бермеуді;
- банкроттың мүлкін тікелей сату кезінде кредиторлар жиналысының өкілеттілігін анықтауды көздейтін түзетулер қолданысқа енгізіледі.

Аталған өзгерістер оңалту және банкроттық рәсімдерін жосықсыз пайдалану талпыныстарын азайтуға мүмкіндік береді және олардың ашықтығын жоғарылатады деп күтілуде.

Өз кезегінде, бұл бағыттағы жұмыс аяқталған жоқ. Бүгінде әкімшілердің деңгейін жоғарылатуға және кредиторлардың құқықтарын кеңейтуге бағытталған «Оңалту және банкроттық туралы» Заңға түзетулер ҚР Парламентінің Мәжілісі қаралуында.

Жетісу облысы бойынша Мемлекеттік кірістер департаменті

Заңды тұлғалардың банкроттығы: рәсімнің ашықтығы үшін тағы бір қадам

Асыл ата – Асылсейіт

КЕШУОВ АСЫЛСЕЙІТ 1908 ЖЫЛЫ ЖЕТІСУ ГУБЕРНИЯСЫ, ҚАПАЛ УЕЗІНІҢ ТАУЖАЛАЙЫР БОЛЫСЫНДА ШАРУА ОТБАСЫНДА ДҮНИЕГЕ КЕЛГЕН. ІРІ ДЕНЕЛІ, БИІК САРЫ, ҚАТАЛ МІНЕЗДІ БОЛҒАНДЫҚТАН ЕЛ ОНЫ «САРЫ АЮ» ДЕП АТАҒАН ЕКЕН. АТ ЖАЛЫН ТАРТЫП МІНГЕН ЖАСЫНАН «ҚОЗЫАЙДАР» ДЕП АТАЛАТЫН КІШКЕНЕ АУЫЛДА «КӨКАРЫҚ» ДЕЙТІН ТОҒАННЫҢ БОЙЫНДА ЕГІНШІЛІКПЕН АЙНАЛЫСЫП, ШАБЫНДЫҚ ЖЕРЛЕРІНІҢ ШӨБІН ШАЛҒЫМЕН ШАУЫП, МАЛ ӨСІРІП, ТІРШІЛІКПЕН АЙНАЛЫСАДЫ. ОЛ КЕЗДЕ БҰЛ ЖЕР ҚҰЛАЗЫҒАН ДАЛА ЕДІ.

*Өгіз арба, ағаш соқа,
Тегіс жер аз жота-жота.
Ағаш тырма білек талып,
Тер ағады борша-борша.*

*Қиындықты көп көрді,
Көрпе-жастық бөктерді.
Басында қонып қырманның,
Түндерді талай өткерді.*

*Күн кешкен өстіп бабалар,
Тарих болып таралар.
Біреу сенсе, біреу сенбес,
Ақиқат осы балалар!*

Кешуов Асылсейіт Ауыл шаруашылығы саласының ардагері, Ұлы Отан соғысының ардагері, «Құрмет белгісі», «Еңбек Қызыл Ту» ордендерінің иегері

57 - авиация дивизиясында жауынгерлік міндетін атқарады.

От пен оқтың ортасында жүрсе де бұғып қалу дегенді білмейтіп патриот солдаттың ой-санасында тек қана отанды жаудан қорғау деген бір ғана түсінік тұрды. Майдан даласында бір үлкен ұрыста жараланған Асылсейіт ата госпитальға түсіп, емделіп шығып қайтадан майданға аттанады.

«Отан үшін», «Ел үшін» деген ұран

атындағы колхоз миллионер колхоздардың қатарынан көрінді.

1946-1963 жылдар аралығында басқа да ауылдардың шаруашылығын көтеру мақсатында Еңбекшіқазақ, Амангелді, Мұсабек атындағы шаруашылықтарға басшылық етіп, соғыс жылдарында қиыншылықтан баяулап қалған шаруашылықтардың тамырына қан жүгіртіп, ауыл еңбегінің жемісін еселей түседі. Басшылық қызметпен қатар ауылдың, ауданның қоғамдық өміріне белсене араласқан Асылсейіт ата 1939 жылы Коммунистік партия мүшелігіне өтіп, 30 жылдан астам аудандық партия комитетінің бюро мүшесі болып келді. Сонымен қатар, 3 мәрте облыс, 6 мәрте аудан, 18 рет ауылдық кеңес депутаты болып сайланған. 1963-1969 жылдары Көксу ауданы (бұрынғы Киров ауданындағы Ленин атындағы елді мекенде) «Путь Ильича» ауылдық кеңесінің төрағасы қызметін атқарды. Өмірінің соңғы жылдары Ленин атындағы колхоздың жылқы фермасының меңгерушісі қызметін атқарды.

Кешуов Мұқан Асылсейітұлы

ЕҢБЕГІ ЕЛЕУСІЗ ҚАЛҒАН ЖОҚ

1940 жылы ауыл шаруашылығындағы көрнекті еңбегі үшін «Құрмет белгісі» орденімен, соғыста табандылық пен үздік жауынгерлік ерлік көрсеткені үшін 4 медальмен марапатталған. 1946 жылы «Еңбек Қызыл Ту» орденімен, Қазақ ССР Жоғарғы Советінің грамотасы және 6 медалімен марапатталған.

Демалысқа шыққаннан кейін Асылсейіт ата бір тілшіге берген сұхбатында: «Қария жаман болса қазымыр болады, жақсы болса - қазына болады», - деген екен. «Ұлымды ұядан ұшырып, қызымды қияға қондырған адаммын. Артыма бұрылып қарасам, алпамсадай жас жігіттерді көріп, ұлғайып қалғанымды сеземін. Бұл Алланың маған берген ғұмырының өтіп бара жатқанын,

**Кешуов Тимур Мұқанұлы
Лабасы ауылдық округінің әкімі**

көкжиектегі көрінген күннің ұясына батуға аз қалғанын ескертеді. Екіншіден еңбегімнің зая кетпей, өзім тәрбиелеген азаматтардың өсіп өржеткендігі қуантады. Социалистік Еңбек Ері Мәмилә Өлімбаева бір кезде СССР Жоғарғы Советіне депутат болып сайланды, онымен қатар жүріп еңбек еттім.

Социалистік Еңбек Ері Ізбасар Абдрахманов та менің тәрбиеммен еңбекке бейімделіп өсті. Білімді әрі іскер жастармен иықтаса жүріп еңбек етіп, ақыл-кеңес берудің өзі бір ғанибет емес пе?!»

Саналы ғұмырын ел қорғауға, елге қызмет жасауға арнаған Асылсейіт Кешуов 1975 жылы дүниеден озды. Асылсейіт ата мен Нұрғайша апа екеуі өмірге ұрпақ әкеліп оларды өсіріп, ержеткізді. Нұрғайша апа терең сезімталдық, нәзіктік, кешірімділікті бойына жинаған жақсы қасиеттердің иесі бола білді. Кешуовтар ұрпағын өсіріп, үлкен әулетке айналдырды.

ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІ - ҰЛАҒАТТЫ ІС

Мұқан, Сейтқазы есімді ұлдарын ұлағатты тәрбиелеп, азаматтар қатарына қосты. Кейіпкеріміз байсалды мінезді, от жаны ойлы, сезімтал, жақсы іске мейрімді, көңіліне томпақ келетін шаруаға қатал, «алыс-жақын» - деп бөлмей, кімді болса да өзіне тартар ақ жүректі адал, кімге болса да

Кешуов Сейтқазы Асылсейітұлы

өнеге боларлық қасиетке бай тағылымды тұлға болды.

Үлкен ұлы Кешуов Мұқан 1930 жылы 12 қаңтарда дүниеге келді. Орта мектепті бітіргеннен кейін Қазақтың Абай атындағы педагогикалық институтының тарих факультетін бітіріп, Еңбекшіқазақ, Ленин атындағы орта мектептерінде тарих пәнінің мұғалімі, интернат меңгерушісі, Қазақстан Рес-публикасы білім беру ісінің үздігі болды. 1976 жылдан колхоз шаруашылығына араласып қой фермасының меңгерушісі қызметін атқарды. Жолдасы Шәкен апай екеуі ұл да, қыз да тәрбиелеп өсірді. Бүгінгі күні Лабасы ауылдық округінің әкімі Тимур Мұқанұлы ата жолымен жүріп келеді.

Асылсейіт атаның екінші ұлы Кешуов Сейтқазы 28 желтоқсан 1951 жылы Жетісу облысының Көксу ауданында дүниеге келген. Білімі - жоғары. 1973 жылы Қазақ ауыл шаруашылығы институтын ауылшаруашылық өндірісі үрдістерін электрлендіру мамандығы бойынша үздік бітірген, техника ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі. Ғылым жолында электрлендіру саласын жетілдірудегі еңбегі орасан.

Профессор Сейтқазы ағаның өмір тарихы мен ғылымға қосқан үлестерін, атқарған қоғамдық саладағы еңбектерінің өзі бір кітап болатын дүние. Бұл тақырыпқа кейінірек жеке тоқталу жоспарымда бар.

Айтар ойымның түйіні - «тұлпардан туған құлындар» демекші, Асылсейіт атадан тараған ұрпақтары да бар ғұмырын ел қорғауға, халыққа қызмет етуге арнаған атасы сияқты еңбекқор азаматтар.

*Асыл ата көреген,
Еңбегі жанып өрлеген.
Халыққа қызмет етіп жүр,
Балаларың, немерең
Сіңімді болып өнегесің!*

**Сембек ӘБДІ-РАХМАН,
Көксу ауданы
Мәмбет ауылы**

Кешуовтар әулеті

лар болды. Оның да «жүргенінен тұрғаны көп болатын» деген үлкен ақсақалдардың әңгімесін естігенбіз. Көп ұзамай ол трактордың орнын МТЗ деген рәзікке дөңгелекті трактор ауыстырды. Дегенмен де жақсы ұйымдастыра білудің арқасында колхоздың табысы өрлей бастады.

ОТ КЕШКЕН ЖЫЛДАР

Ұлы Отан соғысының оты лау етіп, елдегі ер азаматтар отан қорғауға аттанғанда 1942 жылдың шілдесінде Асылсейіт атамыз да майданға кетті. Майданның солтүстік батыс бағытының 4 - армия 56 – артиллериялық дивизия және 3 - Украин майданының

солдаттарға күш беріп, уралап алға ұмтылдырып тағы да үлкен қиян-кескі шайқаста кеудесінен жараланады. Бұл жолғы жарақаты ауырлау болса да, қайсар солдат тағы да қатарға қосылып Жеңіс күнін Германияда Берлин түбінде қарсы алады. Қайсар жауынгер 1945 жылдың 28 желтоқсанында аман-есен елге оралады.

Елге жеңіспен оралғандар қатарында үлкен абыройдағы Асылсейіт Кешуов өзі құрған Ленин атындағы колхозға қайтадан төраға болып, кең шаруашылық құрған. Елді жаппай жұмысқа жұмылдыру мақсатында ауылдан балабақша ашып, мәдениетті көтеру үшін клуб үйін тұрғызды. Осы қарқында жұмыс жасаған Ленин

Дүйсенбі - Понедельник, 6 сәуір

ХАБАР	
05.00, 01.00 Телехикая «Фатмагүл»	15.20 «Шашу»
07.00 «Оян!»	16.00 Новости/прямой эфир
09.00 «Әлеумет»	16.20 «DARA LINE»
09.30 «Көзқарас»	17.00 «Жетісу жақұты»
10.00, 23.00 Телехикая «Эшрефтің арманы»	17.30 «Әсем әуен»
12.00 Телехикая «Келінжан-6»	18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
13.00 «Ойна!»	18.40 «Әсем әуен»
14.00 Мультсериал «Турбо-завры»	19.30 «Ғибрат»
15.00 Худ. фильм	20.00 «Әсем әуен»
17.00 Сериал «Мечта Эшре-фа»	20.15 Д/ф «ІТ және Кәсіп»
19.00 Новости	20.30 Қорытынды жаңалықтар
19.30 Худ. фильм «Отпетые мошеницы»	21.00 Д/ф «Жаһан жолы»
21.30 Жаңалықтар	21.20 «Әсем әуен»
22.00 «КешREC»	21.30 Итоговые новости
	22.00 К/ф «Менің кумирім»
	22.40 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро, Казах-стан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 «Модный приговор»
11.45 «Пусть говорят»
13.20 «Аналитика»
14.10 «Жаңалықтар»
14.20 «Новости»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-шоу»
14.30 «Qoslike»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Подкидыш»
01.00 «Главные новости»
01.35 Сериал «Ученица Мес-синга»
04.35 «Паутина»
03.25 «Басты жаңалықтар»
03.50 «Koremiz-шоу»

КТК

07.05 «Әнім сен едің»
08.10 «Джелаладдин»
09.20 худ. фильм «Брат или брак»
12.50 сериал «Кольцо с рубином»
16.40 18.30 сериал «Джамай-ка»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал
23.30 Сериал «Горячий»
01.20 Сериал «Джамайка»
02.50 «Джелаладдин» (қайталау)
03.50 Кешкі жаңалықтар
04.10 худ. фильм «Брат или брак»
05.30 «Әнім сен едің»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.05 «Ұлт ұяты»
10.00 «Угәғәй melody»
11.00 «Бір шәүғім шай»
11.45 Д/ф «ІТ және Кәсіп»
12.05 «Әсем әуен»
13.05 «Единый народ»
13.35 «Әсем әуен»
14.00 «Өзекжарды»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

ХАБАРЛАНДЫРУ
Жеке кәсіпкер «Шолпан» 2026 жылғы 13 сәуірден 17 сәуірге дейін Жетісу облысы Алакөл ауданы, Алматы–Өскемен автожолының 557-шақырымында орналасқан «Шолпан» ЖК-нің ЖЖМ қоймасы бойынша «Қоршаған орта- ны қорғау» бөліміне қатысты қоғамдық талқылаулар өткізілетіні туралы жұртшылықты хабардар етеді.
Учаскенің және әсер ету аумағының географиялық координаттары: 46°11'43.94" CШ, 80°51'52.55 БД.
Жоспарланған іс-шараның бастамашысы - Жеке кәсіпкер «Шолпан» Алакөл ауданы, Жаңама ауылы, Алматы Өскемен тас жолы 557 км көшесі. Тел.: 8 702 363 39 27, e-mail: IP_Alakol@mail.ru
Өзірлеуші: «Экология» ЖК, тел. 8 777 343 34 66. Талдықорған қаласы, Назарбаев көшесі 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru. Жоба материалдары- мен ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады.
«Жетісу облысының табиғи ресурстар басқармасы» мемлекеттік мекемесі, тел. 8 (7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, Талдықорған қ., көш. Қабанбай батыр, 26. LEB сайтына https:ndbecology.gov.kz және бастамашының https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru сайтына сілтеме.
Ескертулер мен ұсыныстар ndbecology.gov.kz. сайтында қабылданады. «Жарияланған қоғамдық талқылаулар» бөлімінде және электрондық пошта: 7su_expertiza@mail.ru.

Сейсенбі - Вторник, 7 сәуір

ХАБАР	
05.00, 01.00 Телехикая «Фатмагүл»	12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
07.00 «Ояні»	12.40 «Әсем әуен»
09.00 «Народный контроль»	13.05 «19 аймақ»
09.30 Мировые новости	13.40 «Әсем әуен»
09.45 Әлем жаңалықтары	14.30 «Ғибрат»
10.00, 23.00 Телехикая «Эшрефтің арманы»	15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
12.00 Телехикая «Келінжан-6»	15.20 «Әсем әуен»
13.00 «Ойна»	16.00 Новости/прямой эфир
14.00 Мультсериал «Турбо-завры»	16.25 К/ф «Менің кумирім»
15.00 Худ. фильм «Отпетые мошеницы»	17.00 «Дала сыры»
17.00 Сериал «Мечта Эшре-фа»	17.20 «Әсем әуен»
19.00 Новости	18.00 «19 регион» /тікелей эфир
19.30 Худ. фильм «Борьба с моей семьей»	18.40 «Әсем әуен»
21.30 Жаңалықтар	19.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
22.00 «KewREC»	19.45 «Әсем әуен»
	20.05 Д/ф «Паутина»
	20.30 Қорытынды жаңалықтар
	21.00 Д/ф «Жолбарыс»
	21.20 «Әсем әуен»
	21.30 Итоговые новости
	22.00 К/ф «Аналар күні»
	22.40 «Әсем әуен»
	23.15 «Әу» де»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан»
08.30 «Доброе утро, Казах-стан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 «Модный приговор»
11.50 «Давай поженимся!»
12.45 Сериал «Крестный»
14.00 «Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
14.10 «Жаңалықтар»
14.20 « Новости»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-шоу»
14.30 «Qoslike»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Подкидыш»
01.00 «Главные новости»
01.35 Сериал «Ученица мессинга»
03.25 «Басты жаңалықтар»
03.50 «Koremiz-шоу»
04.35 «Паутина»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Әнім сен едің»
08.10 «Джелаладдин»
09.30 Вечерние новости
10.10 Сериал «Горячий»
12.10 Сериал «клан ювели-ров»
14.10 Сериал «Джамайка»
16.40 18.30 Сериал «Однаж-ды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Клан ювели-ров»
23.40 Сериал «Горячий»
01.20 Сериал «Джамайка»
02.50 «Джелаладдин»
03.50 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
04.10 «КТК қоржыны»
05.10 «Әнім сен едің»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.40 К/ф «Біздің үйдің квар-тиранттары»
11.05 «Әсем әуен»
11.35 Д/ф «Паутина»

ОБЪЯВЛЕНИЕ
ИП «Шолпан» информирует общественность о проведении публичных об-суждений с 13 аперля по 17 апреля 2026г. по разделу «Охраны окружающей среды» для склада ГСМ ИП «Шолпан» на 557 км по трассе Алматы-Оскемен Алакольского района области Жетісу.
Географические координаты участков и территорий воздействия: 46°11'43.94" CШ, 80°51'52.55 БД.
Инициатор намечаемой деятельности - ИП «Шолпан» в Алакольском райо-не, с. Жанама, ул. Трасса Алматы Усть-Каменогорск 557 км. Тел.: 8 702 363 39 27, e-mail: IP_Alakol@mail.ru
Разработчик: ИП «Экология», тел. 8 777 343 34 66. г. Талдықорған, ул.Назарбаева 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru.
Ознакомиться с материалами проекта можно на сайте: ndbecology.gov.kz.
ГУ «Управление природных ресурсов области Жетісу», Тел.8(7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, г.Талдықорған, ул. Кабанбай батыра, 26. Ссылка на сайт МИО https://ndbecology.gov.kz и на сайте инициа-тора https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru.
Замечания и предложения принимаются на сайте: ndbecology.gov.kz.
в рубрике «Опубликованные публичные обсуждения» и e-mail: 7su_expertiza@mail.ru

Сәрсенбі - Среда, 8 сәуір

ХАБАР	
05.00, 01.00 Телехикая «ФАТМАГҮЛ»	10.40 К/ф «Біздің үйдің кварти-ранттары»
07.00 «Оян!»	11.05 «Әсем әуен»
09.00 «Біздің назарда»	11.45 Д/ф «Несібе»
09.30 Мировые новости	12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
09.45 Әлем жаңалықтары	12.50 «Әсем әуен»
10.00, 23.00 Телехикая «Эшрефтің арманы»	13.05 «19 регион»
12.00 Телехикая «КЕЛІНЖАН»	13.40 «Әсем әуен»
13.00 «ОйнаQ»	14.25 «Ауылдан адам көшкенмен...»
14.00 Мультсериал «Турбо-завры»	14.45 Әсем әуен
15.00 Худ. фильм «Борьба с моей семьей»	15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
17.00 Сериал «Мечта Эшре-фа»	15.20 «Шашу»
19.00 Новости	16.00 Новости/прямой эфир
19.30 Худ. фильм «Мужчины, женщины и дети»	16.20 К/ф «Аналар күні»
21.30 Жаңалықтар	17.00 «Угәғәй melody»
22.00 «КешREC»	18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
	18.40 «Әсем әуен»
	19.30 «Агро аймақ»
	19.40 «Әсем әуен»
	20.15 Д/ф «Несібе»
	20.30 Қорытынды жаңалықтар
	21.00 Д/ф «После огня»
	21.30 Итоговые новости
	22.00 К/ф «Мектеп президенті»
	22.40 «Әсем әуен»
	23.20 «Аман болайық»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро, Казах-стан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 « Модный приговор»
11.50 «Давай поженимся!»
12.45 сериал «Крестный»
14.00 «Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
14.10 «Жаңалықтар»
14.20 «Новости»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremiz-шоу»
20.00 20.30 сериал «Подки-дыш»
01.00 «Главные новости»
01.35 сериал «ученица мес-синга»
04.35 Паутина
03.25 «Басты жаңалықтар»
03.50 «Koremiz-шоу»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Әнім сен едің»
08.10 «Джелаладдин»
09.30 Вечерние новости
10.10 Сериал «Горячий»
12.10 сериал «Клан ювелиров»
14.10 сериал «Кольцо с рубином»
16.40 сериал «Джамайка»
18.30 сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 вВчерние новости
21.40 сериал «Клан ювели-ров»
23.40 Сериал
01.40 Сериал
03.10 «Джелаладдин»
04.10 Кешкі жаңалықтар
04.30 «КТК қоржыны»
05.30 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»

ҚОҒАМДЫҚ ТЫНДАУЛАР
15.05.2026 ж. сағат 15:00-де Жетісу облысы, Көксу ауданы, Балпық би ауылы, Мырзабеков көшесі, 40 ғимараты мекенжайы бойынша «Көксу-Тазалық» ШЖҚ МКК үшін Қоршаған ортаны қорғау бөлімі, Рұқсат етілген шығарындылар нормативі жобасы, Қалдықтарды басқару бағдарламасы, Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары жобалары бойынша ашық жиналыс арқылы қоғамдық тыңдау өткізеді.
Әсер ету аймағының географиялық координаттары: Е-44°9'74.74.», Б-78°15'04.47»
ZOOM-видеоконференцияға қосылу сілтемесі: https://us06web.zoom.us/j/2360191471?pwd=8CrSHUtKrKJe3dEkMm7FGxcUpdWd8r.1&omn=89021116625 Конференция идентификаторы: 236 019 1471. Кіру коды: jD3mfl
Бастамашы туралы мағлұматтар: «Көксу-Тазалық» ШЖҚ МКК ЖСН 140240008248, Телефон: +77776662044. e-mail: koksutazalyk@mail.ru Жоба материалдарымен ҚО мен ТРЖҚДБ ақпараттық жүйе ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады.
Ұсыныстар мен ескертулер ndbecology.gov.kz сайтында қабылданады. Жоба әзірлеушісі: ЖК «Курманғалиев Р.А.», тел. 87012775623, e-mail: rufat.taldyk@mail.ru
Жетісу облысының табиғи ресурстар және реттеу басқармасы» ММ, priroda@zhetysu.gov.kz. Тел.87771719039, Талдықорған қ., Қабанбай ба тыр к-сі, 26.
ОБЩЕСТВЕННЫЕ СЛУШАНИЯ
15.05.2026 г. в 15:00 часов по адресу: область Жетісу, Коксуский район, с.Балпық би, ул. Мырзабекова, зд.40, будет проводиться общественное слу-шание в форме открытого собрания по Проектам РООС, НДВ, ПУО, ПЭК, ППМОО для полигона складирования твердо-бытовых отходов ГКП на ПХВ «Көксу-Тазалық», расположенного по адресу: Область Жетісу, Коксуский рай-он, Балпыцкий с.о. на 2026-2035 гг.
Географические координаты территории: 44°9'74.74.»; 78°15'04.47».
Ссылка на подключение Zoom-видеоконференции: https://us06web.zoom.us/j/2360191471?pwd=8CrSHUtKrKJe3dEkMm7FGxcUpdWd8r.1&omn=89021116625 Идентификатор конференци: 236 019 1471; код доступа: jD3mfl
Инициатор намечаемой деятельности: ГКП на ПХВ «Көксу-Тазалық» БИН 140240008248, Тел.: +77776662044. e-mail: koksutazalyk@mail.ru
Ознакомиться с материалами проекта: можно на сайте информационной системы НБД СОСИПР ndbecology.gov.kz. Предложения и замечания принимаются на сайте ndbecology.gov.kz.
Разработчик экологического проекта: ИП «Курманғалиев Р.А.», тел.87012775623, e-mail: rufat.taldyk@mail.ru
ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользо-вания области Жетісу» e-mail: priroda@zhetysu.gov.kz. Тел. 87771719039, г.Талдықорған, ул.Кабанбай батыра, 26.

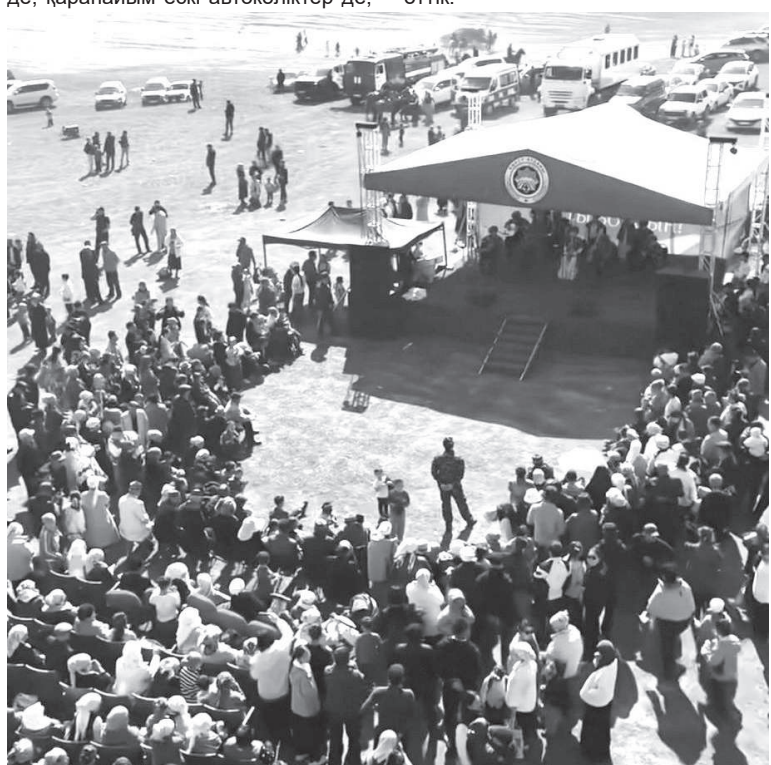
ҰЛЫСТЫҢ ҰЛЫ КҮНІ ТОЙЛАНДЫ

ЛАБАСЫ ТАУЫНЫҢ БАУРАЙЫНДА КӨКТЕМНІҢ АЛҒАШҚЫ ЖАРШЫСЫ – БӘЙШЕШЕК ГҮЛДЕП, ӨРИСТЕ МАЛ ЖАЙЫЛЫП, АУЫЛ ТІРШІЛІГІ ӨЗ БЫРҒАҒЫМЕН ЖАЛҒАСЫП ЖАТТЫ. ОСЫНДАЙ ТАБИҒАТ АЯСЫНДА ТӨРТ АУЫЛДЫҢ ХАЛҚЫ ҰЛЫСТЫҢ ҰЛЫ КҮНІН КЕҢІНЕН ТОЙЛАУДА. АЙНАЛА ӘН МЕН КҮЙГЕ, ШАТ КҮЛКІГЕ, ҰЛТТЫҚ БОЯУҒА ТОЛЫ. НАУРЫЗДЫҢ БАСТЫ МҰРАТЫ – ЕЛДІ БІРІКТІРУ, ҰЛТТЫ ҰЙЫСТЫРУ ДЕСЕК, ЖЕТІСУ ЖЕРІНДЕ СОНЫҢ АЙҚЫН КӨРІНІСІ БАЙҚАЛДЫ.

Сағат 10-да басталатын шараға біз де ертерек қамданып, жолға шықтық. Алматыға апарар ақылы жол басталар тұстан солға бұрылып, Жамбыл ауылына апарар қысқа жолға түстік. Сол сәттен-ақ мерекке ағылған халықтың қарасы қалың екенін байқадық. Бізбен бірге бұрылған көліктер легі үзілер емес. Құдды бір тар жолда тізілген пойыз секілді ұзын-сонар көлік шеруі көз алдымыздан өтті. Қымбат көліктер де, қарапайым ескі автокөліктер де,

қаншалықты ауқымды екенін аңғартқандай.

Ақыры көлікті әрең орналастырып шыққанымыз сол еді, алыстан естілген ән мен күйдің әуені бірден көңілді серпілтіп, ұлттық рухты оятқандай әсер қалдырды. Сол үнді бойымызға сіңіре отырып, мереке өтіп жатқан алаңға қарай бет алдық. Ол үшін сары топырағы шығып жатқан 2 кішкене жардан және базардай жайылған қауап алаңынан өттік.

түрлі маркалы техникалар – бәрі де бір бағытқа ағылған. Сонымен қатар жылқы тиеген ауыр жүк көліктері мен ат мінген адамдар да жол бойында жиі кездесті. Бұл көрініс қазіргі заман мен ұлттық болмыстың үйлескенін аңғартқандай.

Бұрын бұл мерекенің осы өңірде

Шараға аудан әкімі Дәулет Кенжеханұлы Халелов арнайы қатысып, лабасылықтарды көктем мерекесімен, береке мен бірліктің нышаны болған Ұлыстың ұлы күнімен құттықтады. Өз сөзінде ол Наурыздың мәні – халықтың татулығы мен ынтымағында екенін

кең көлемде тойланатынын сырттай естіп жүретінмін. Алайда алғаш рет барып тұрған соң, ең алдымен көліктің көптігіне таң қалдым. «Жеткенде мереке орны бірден көрінер» деп ойлағанмын. Бірақ керісінше, көліктің көптігінен Алматыдағыдай көптеліске тап болып, біраз уақыт тұрақтап алмай, жол жиегінде тұрып қалдық. Бұл да мерекенің

атап өтті. Сонымен қатар Лабасы ауылдық округіне қарасты Еңбекшіқазақ, Талапты, Жамбыл және Мәмбет ауылдарының ақсақалдары мен ел ағалары да мерекелік тілектерін жеткізіп, ақ баталарын берді.

Көксу ауданының әншілері сахна терінде дәстүрлі аспаптардың сүйемелдеуімен ән шырқап,

көпшілікке ерекше әсер сыйлады. Әуезді әндер кең далаға тарап, мерекелік көңіл күйді одан әрі күшейтті. Айналада мерекені тамашалауға жиналған халық өте көп болды. Біз де концерттің алғашқы бөлігін сахна маңында тұрып тамашалап, халықпен бірге сол сәттің куәсі болдық.

Ұлттық спорт ойындары қол

Еңбекшіқазақ ауылының азаматтарына арналған» деген «отказ» алдық. Осыдан кейін басқа киіз үйлерге баруға да құлқымыз соқпай қалды. Сөйтіп, наурыз көжені сатып алып ішеміз деген ойымыз да жүзеге аспады – ондай мүмкіндік қарастырылмағаны «әттеген-ай» екен.

Атпен серуендеп көрейік де-

күрес пен қазақша күрестен басталды. Бастапқыда бәрін асықпай аралап, суретке түсіріп, бақылап жүреміз деп ойлаған едім. Алайда адам көптігінен ойындардың өзін толық тамашалау мүмкін болмады. Қайда қарасаң да халық. Әрқайсысы өзіне қызықты сәтті жіберіп алмауға тырысып жүр.

Бір жерде білекті де жүректі жігіттер 100 келілік қошқар көтеріп, күш сынасса, енді бір тұста әйелдер де гір тасын лақтырып, көпшілікті таңғалдырды. Тағы бір жерде арқан тартылып, теңге ілініп, балуандар белдесіп, өзара бақ сынасты. Ұлттық ойындардың осылай жандануы мерекенің мазмұнын тереңдете түскендей. Қазандар бұрқ-сарқ қайнап, қыздары гүлдей құлпырып, жұртшылық ұлық мерекені сәнсалтанатымен қарсы алды. Аспанда түрлі түсті батпырауықтар да ұшырылды.

Әр киіз үйде Наурыз көже ұсынылып жатыр дегенді естіп, біз де дәм татуды ойладық. Алайда киіз үйлер иелерінен «мұнда үлкен кісілер отырады», «палаткаларға барындар!» деген жауап алдық. Палаткаға барсақ, «бұл тек

ген үмітіміз де ақталмады. Ондай мүмкіндік қарастырылмапты. Бұл жоспарымыз да орындалмады. Ақырында қаладағы жеп-ішіп жүрген

қауап, энергетик, балмұздақ, тәтті мақта жеумен шектелдік. Осы тұсы сәл көңілге қаяу түсіргені рас.

Түскі уақытта бәйге басталды. Аламан және құнан жарыстары өтті. Сол жерде алғаш рет «ұрттап кетті» деген тіркесті естіп, бәйгенің

өзіне тән ерекшеліктерін аңғардым. Өз көзіммен бәйге көруім де алғаш рет болғандықтан, әсері ерекше болды. Кішкентай шабандоздардың батылдығы мен ептілігіне тәнті болдым. Көрермендер арасында құлынын жетектеп келген бір азаматтың «келесі жылы қатысамыз. Биыл қарап алсын» деген сөзі де көңілге жылы әсер қалдырды. Құлынның да сәйгүліктерге қарап жіңішке даусымен кісінегені ерекше көрініс болды.

Облыстың әр өңірінен келген жүйріктерді тамашалауға менің есебім бойынша 7-8 мыңға жуық адам жиналғандай болды. Жанкүйерлер тақымыдарын қысып, шабандоздарды қолдап отырды. Ат жарысында оза шапқан сәйгүліктердің иелеріне ақшалай және бағалы сыйлықтар табысталды. Сонымен қатар көкпар ойыны ұйымдастырылып, ұлттық спорттың тағы бір көрінісі көпшілікке ұсынылды. Барлық жүлдегерлерге арнайы марапаттар мен сыйсияпаттар тапсырылды.

КӨПШІЛІК ЖИНАЛҒАН ОРЫНДАҒЫ ТАЗАЛЫҚ

Алайда мереке барысында бірқатар кемшіліктер де байқалды. Ең алдымен көзге түскені – тазалық мәселесі. Қоқыс тастайтын арнайы орындарды байқамадым. Соның салдарынан аяқ астында жиналған қоқыс көбейіп, табиғат көркін бұзып тұрды. Осыны көріп, «мереке аяқталған соң мұны кім жинайды?» деген ой еріксіз туындады.

Әлеуметтік желіде де халық бұл туралы пікір білдіріп жатты.

– Наурыз мерекесі жақсы өтті. Бірақ Лабасы тауында қоқыстан аяқ басар жер жоқ, неге ұйымдастырушылар соны бірінші ойламады екен. 1 мусор тастайтын контейнер жоқ. Барлығы жеп-ішіп артынан біреу жинауға міндетті сияқты жерге лақтырып кетті. Әр адам өзінен бастаса, баласына үйретсе солай болар ма еді???

– Барлық ұйымдастырушыларға алғысым шексіз! Отбасымызбен өте жақсы тойлап қайттық! Ұлттық дәстүріміз бен құндылықтарымызды ғұрыптайтын бірден бір мереке осы Наурыз тойы. Үлкен көлемде ұйымдастырылып, тойланғаны көңілді қуантады! Тойла, қазағым.

– Жақсы мейрам болды. Бірақ төңірек қоқыстан көрінбей кетті, шын. Саударгерлердің бағасы деген шарықтады, такси бағасы да Бағаны неге тексермейді екен?

Дегенмен, барлық олқылықтарға қарамастан, Лабасы баурайында өткен бұл Наурыз – халықтың бірлігін, ұлттық құндылықтарға деген құрметін айқын көрсеткен үлкен шара болды. Осындай ауқымды мерекелерде ұйымдастыру деңгейін жетілдіру, тазалық пен қолжетімділікті

қамтамасыз ету – алдағы уақытта ескерілетін маңызды мәселелердің бірі екені анық.

Ұлыс оң болсын, ақ мол болсын!

Гүлнұр БАЙМҰХАН

Бұл тарихи - тағылымды зерттеу мақаламды өлеңмен бастағанды жөн көрдім.

Қарғыс атқан соғысты көрген бе едің?

Рухы өшпейді ажалды жеңгендердің

Елге мұра ерлігі, ұрпаққа ұран,

Асқақ ұста аруағын өлгендердің!

Кім білмейді соғыстың сорлатқанын,

Құрбан еткен қыршынын, ардақтарын.

Тағзым етіп әрқайсысын еске алайық,

Жаны жатсын жәннәтта боздақтардың!

ЖЕТІСУДЫҢ ТЫЛ АРДАГЕРЛЕРІ

Құлтай НҰРҚАЛБАЙҰЛЫ,
тарихшы-өлкетанушы
Талдықорған қаласы

Екінші дүниежүзілік соғыс аяқталғалы 81 жыл. Адамзат тарихындағы ең сұрапыл, салдары ең ауыр қасап қырғын 1939 жылы қыркүйекте басталып, 1945 жылы 2-ші қыркүйекте толық аяқталды.

Сол сұрапыл соғысты, соғысқа қатысқан батырлардың ерлігін есте сақтау елге – бізге парыз. Ал қантөгіс сұрапыл соғыс кезінде елде қалған миллиондаған тұрғын, ер-әйел, балалар демей, тынбай Отан үшін еңбек етіп, майдан даласын азық-түлікпен, киім-кешекпен қамтыды. Сол кездегі 6 жасар баладан 60-тағы қарияға дейін ауыр еңбекке жегілгенін тарихтан білеміз. Ұлы көсеміміз деп айтып келген Владимир Ленин: «Мы побеждаем и будем побеждать, потому что у нас есть тыл, и тыл – крепкий!» деп тыл қаһармандары туралы қалай тамаша айтқан!

Тыл ардагерлерінің күн-түн демей соғысқа керек-жарақтарын жасап, жинап-терген ақшаларын самолет, танк т.б. қару-жарақтар құрастыруға аударғандары туралы сол соғыс уақытындағы баспасөз ақпарат құралдарында жазылып, радиодан хабарланып тұрғанын білеміз. Тыл еңбеккерлерінің жанкешті еңбектері ел есінде. Заман өзгеріп, ұрпақ ауысты дегенмен, олардың ата-аналарының Отан үшін соғыс кезінде тылдағы жасаған еңбектерін Жеңіс күнін атап өту кезінде ұмыту мүмкін емес. Өйткені тылдағы еңбеккерлер – еңбек майданының жауынгерлері.

ТЫЛ ЕҢБЕККЕРЛЕРІ ТУРАЛЫ ЗЕРТТЕУЛЕР

Жер жанның Жетісудың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы тыл ардагерлерінің ерен еңбектері туралы арнайы жазылған **ең алғашқы жалғыз зерттеу - Қаратал өңірінің тумасы, Бүкілодақтық саяси-ғылыми білім таратушы қоғамының мүшесі Қылшықбай Байғужиннің «Трудовые подвиги трудящихся Талдыкурганской области в годы Великой Отечественной войны»** /Алма –Ата, 1958 год, 40 стр., тираж 6 тысяч / деген зерттеу кітабы. Ғылыми жүйемен жазылған бұл зерттеу еңбегі тарих ғылымдарының кандидаттығына диссертация етіп жазылған екен. Бірақ белгісіз себептермен ол еңбегі қорғалмай қалыпты.

К.Байғожин Қаратал аудандық комсомол комитетінің 1-ші хатшысы, Талдықорған обкомында нұсқаушы, бөлім меңгерушісі, Семей обком партиясында хатшы, облыстық партия комитетінің басшысы, 1968 жылы Талдықорған облысы қайта құрылғанда облыстық радиокомитетінің басшысы қызметін атқарған. «Талдықорған облысы еңбеккерлерінің Ұлы Отан соғысы кезіндегі тылдағы ерліктері» деп

аталатын 1958 жылы «Қазақ ССР-нің саяси және ғылыми білімді тарату қоғамының» басшылығымен шыққан аталған Бүкілодақтық қоғамның белсенді мүшесі К.Байғожин авторы болып табылатын бұл кітапта 1944 жылы 14 мартта құрылған Талдықорған облысының 13 аудандарындағы колхоз-совхоз басшыларының 23-нің аты-жөні жазылыпты.

Бұл еңбекте облыс көлеміндегі завод, фабрика және Текелі қорғасын-мырыш фабрикасының жұмыстарындағы тыл еңбеккерлері де қамтылумен қатар, Социалистік Еңбек Ері, Ленин сыйлығының иегері, Матай депосының машинисі Н.Л.Лунин туралы, Қоғалы ауданы (бұрынғы аты 28 панфиловшылар ауданы, қазіргі Кербұлақ ауданы) Сталин атындағы колхоз бастығы Ф.К. Сероштан, Қаратал ауданы «Дальний Восток» колхозы Социалистік Еңбек ері Шен Хан Мун туралы, сонымен қатар Ұлы Отан соғысы кезінде 1944 жылы мамыр айында ВКП(б) Политбюро мүшесі А.А. Андреевтың Талдықорған облысында еңбекшілермен кездескені жазылған.

Облыс туралы арнайы шыққан екінші кітап - авторы И.В.Хан, Қазақ ССР-нің Ғылым Академиясы 1956 жылы шығарған, данасы 3100, 60 беттік кітапша. «Экономикалық-географиялық очерктер» деп аталынған қысқа деректі кітапшаны да мына мәліметтер үшін пайдаланғанымды айта кетейін. Тыл ардагерлерінің күшімен 1945 жылы Қарабұлақ қант заводы салынған (30-шы бет). Соғыс жылдары жетісулық тыл ардагерлері 276,9 мың гектар жерге әртүрлі өнім егіп өсірген (сонда, 35 бет).

Облыстың тыл еңбеккерлері туралы арнайы шыққан **үшінші кітап «Летопись Талдыкурганской области» (1919-1980гг.)**, Талдықурган 1980 год. Бұл кітапты Талдықорған облыстық партия комитетінің партия архиві, Талдықорған атқару комитетінің архив бөлімі, Талдықорған облыстық мемлекеттік архив ұжымы бірігіп құрастырған. Құрастырушы А.Н.Овчинникова. Осы кітаптың 4-ші бөлімі «Семиречье в годы войны 1941-45гг» деп аталады (30-34 беттер). Соғыс жылдарындағы жетісулық тыл ардагерлерінің зор еңбектері архив деректеріне сүйене жазылған екен.

Төртінші кітап «Талдықорған облысы» - 1981 жыл, 116 бет. Тыл еңбеккерлері туралы деректерді С.Сейфуллин атындағы Талдықорған облыстық кітапханасының анықтамалық-библиографиялық бөлімі дайындаған. Осы библиографиялық көрсеткіштерде «Талдықорған облысы Ұлы Отан соғысы жылдарында» (1941-45жж. 21-23 беттер) деген он арнайы жазылған мақалалардың қай газетке, қай күні, айы, жылы және қандай әдебиеттерде басылғандығы анық жазылған.

МАЙДАНҒА ТЫЛДАН КӨМЕК

Соғыс жылдары 6-7 жастағы балалар ауылда қалған аналары мен әжелеріне көмектесіп, шамасы келгендер егіз жегілген соқа тартып, жер жыртқан. Жасөспірім қыздар мен ұлдар ЧТЗ деген тракторды айдаған, егін суғарып, шөп шауып, маялаған. Мал баққан. Шаруада жүрген еңбекқор аналары мен басқа да колхозшыларға тамақ-су тасып, әлдері келген шаруаларды атқарған.

Көп балалы аналар, үй шаруасындағы әйелдер соғыс жылдары қарап отырмаған. Олар майдан шебіне жауынгерлерге жылы киімдер тоқып, тігіп, жіберіп отырған. Жетісулық тыл ардагерлері елімізді жаудан қорғап жатқан Қызыл Армия жауынгерлеріне:

- 36840 пима, 23280 күпәйке, 13680 жылы іш киім, 8592 бөрік, 6652 қысқа тон, 1.561 мың қой терісі, 2928 жүн қолғап жіберіпті.

ТЫЛ ЕҢБЕККЕРЛЕРІНІҢ ЕРЛІГІН ЖАЗУДАҒЫ МАҚСАТЫМ

Мен бұл зерттеу еңбегімді Жетісу өңірінің 1941-45 ж.ж. соғыс кезіндегі тылдағы еңбек адамына арнадым. Өйткені тылдағы еңбеккерлердің тірлігі де «майдан үшін, жауды жеңу үшін» деген ұранмен жасалған жанқиярлық ерлік болатын. Олардың ерлігі жазылған баспасөз материалдарын, ғылыми, тарихи тағылымы бар әдебиеттерде жетісулық жерлестеріміздің Жеңіс күнін жақындатуға аянбай еңбек етіп, қосқан үлестері туралы жазылған мәліметтерді 1975 жылдан бері зерделеп, 100-ге жетер ақпарат жинап, соның бәрін жүйелеп жазуға тырыстым. Соғыс кезіндегі тыл тірлігін өз көзіммен көріп, сол тірліктің қиындығын бастан өткізген ұрпақтардың бірімін.

Тыл ардагерлері туралы деректерді әр жылдары шыққан республикалық, облыстық, аудандық архив қызметкерлері арқылы И.Черепанов, О.Әйтенова, Р.Мукашева, Т.Смагулова, В.Ли, Т.Сагадиева, Д.Тукаева, Л.Маняникова тағы басқалардың мақалаларын пайдаландым.

Енді Жетісу облысының Ұлы Отан соғысындағы жеңісіне 50 жылдығынан бастап арналған жылнама естеліктер, жинақтарына көңіл бөлейік:

- 50 жыл «Боздақтар» Талдықорған облысы, 1995 жыл

- 60 жыл «Жетісу ардагерлері» 2005 жыл, 448 бет

«Жарқын тұлғалар» (ИИМ ардагерлері, 2021жыл, 276 бет)

- 70 жыл «Ұрпағына ұран болған» Ұлы Жеңіс 2015, 342 бет

«Олар Ұлы Жеңістің 70 жылдығын қарсы алды» 2015 жыл, 158 бет

«Жетісудың жеңімпаз жауынгерлері», 2015 жыл, 376 бет

«Талдықорған қаласы өткен 1941-45 жылдары»

- 75 жыл «Жетісулықтардың Жеңіс жылы» 2020 жыл, 174 бет

- «Алматы облысы Ұлы Отан соғысы жыл-

дары» 2021 жыл, 376 бет

- «Ерліктің даңқы, елдіктің нарқы», 2020 жыл, 320 бет

- «Соғыс. Жеңіс. Естелік.» Алматы облысының мемлекеттік архив қор құжаттарынан жинақ, 10 том, 2021 жыл

- 80 жыл «Ұрпаққа ұран болған Ұлы Жеңіс», 2025 жыл, 568 бет. Бұл кітапты құжатты жинақ деп атапты. Дұрысы - «Энциклопедиялық - анықтамалық» деп атаған жөн еді.

Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 50 жылдығынан бастап 75 жылдығына дейін жылнамалар, жинақтар, естеліктерде Жетісудың жалпы тыл ардагерлері туралы сөз қозғалмапты. Тек аз ғана мәлімет берген. Жетісу облысының әкімі Б.Исабаевтың қолдауымен жарыққа шыққан «Ұрпаққа ұран болған ұлы Жеңіс» атты энциклопедиялық анықтамалық қана.

Ол кітапта Жетісудың тыл ардагерлеріне арнап 9 беттен тұратын мақала (65, 68, 71-75 беттер), 27 беттен тұратын (478-493 беттер) – архив құжаттарын, естеліктерін қайталап көшіріп берген.

ТАРИХШЫ – ӨЛКЕТАНУШЫ РЕТІНДЕ АЙТАРЫМ...

Жоғарыда айтылған энциклопедиялық анықтамалықтың бір ғана кемшілігі бар. Меніңше, Кеңес одағы батырларының тізімін алфавит бойынша берген жөн болар еді. Тізім ЕСБОЛАТОВ Нұрсұтбайдан басталыпты (17-ші бет). Облыстық архивтің директоры Ш.Нұрмұхамедова ақсулық болған соң «қолынан келген – қонышынан басады» дегендей, өз жерлесін батырлар көшін бастатқандай көрінді. Кемшіліксіз болмайды, көш жүре түзеледі демекші, айтылған кемшіліктер алдағы уақытта ескерілер деген ойдамын. Реті келгенде айта кетейін, кітап өте құнды, бағалы, сапалы, әдемі безендірілген. Мен де осы энциклопедия анықтамалықтың «Тыл еңбеккерлерінің Ұлы Отан соғысына қосқан үлесі» (көрсеткіштерді 46-467 беттер) пайдаландым.

Тағы бір ұсынысым – облыс әкімі Б.Исабаев жер жанның Жетісудың тыл еңбеккерлеріне арнап жаңа ғылыми, тарихи тағылымды естелік-жинақ шығаратын уақыт болған сияқты.

Сондықтан таяғымды сүйретіп, 80-нен асқан жасым бар, көз жанарым көру, құлағым есту қабілеті нашарласа да тыл еңбеккерлері туралы жинап-терген еңбектерімді жас ұрпаққа тәлім-тәрбие, өнеге болсын деп Жетісудың тыл ардагерлері туралы жазсам деген жоспарым бар. Қазір осы мақсатта ізденген еңбектерімді Жеңіс күні қарсаңында жариялай бастағанды жөн көрдім.

Өйткені «Жеңіс» деген қасиетті сөз үшін қаншама асыл жандар еңбек майданында талмай еңбек етті. Күлкісін де, қуанышын да, түнгі тыныштығын да, балалық шағы мен өскелең жасындағы арманын да Жеңіс үшін құрбан етті. Олардың атқарған ауыр еңбектері біздің жауды жеңген Жеңісімізді жақындатты.

Жер жәннәты Жетісуда 1000-ға тарта тыл ардагерлері бар. Олар жас ұрпаққа еңбекқорлықтың, отансүйгіштіктің, парасаттылықтың жарқын үлгісі. Жаумен арпалысқан майдандағы жауынгерлер қатары күннен күнге сиреп барады десек, еңбек майданындағы тыл ардагерлерінің саны да уақыт бедеріне сай жастары келіп қалғанын айта кеткен жөн. Сондықтан тыл еңбеккерлерін де құрметтеп, оларға қамқорлық көрсету парызымыз. Бұл өгеменді мемлекеттің ел тарихына деген тағзым, тыл ардагерлеріне деген шынайы ілтипат болмақ.

(Жалғасы газеттің келесі санында)

АЛАТАУДЫҢ АҚ ҚАРЫНДАЙ

Естiрiңiзде ме, алғаш «Ақ кимешек» әнiн естiгенде бүкiл қазақтың рухы жаңаша оянғандай болғаны?! Бұған дейiн әр облыста, ауылдарда «Әжелер» ансамблдерi құрылып, шағаладай ақ кимешекпен сахна сәнiн келтiрiп жүрген едi. Қазақ аналары «Дәстүрге жол» республикалық бiрлестiгiнiң президентi Айнұр Жүгiнiсова одан әрi (2021ж) кимешек салтанатын бастап кеттi.

Қазақтың бiртуар қызы, ұлт жанашыры Айнұр Жүгiнiсова «Қазақ аналары – дәстүрге жол» республикалық қоғамдық бiрлестiгiн құрып, ұйымның өз жарғысы, концепциясы, ереже-тәртiбi бар, Республикалық Әдiлет басқармасында тiркелген. Төрайымы – Айнұр Жүгiнiсова, кеңесшiсi – Зәмзәгүл Мұқанова. Мақсаты: салт-дәстүрдi, ұлттық құндылықтарды, ана тiлiмiздi, ұлттық кимiмiздi насихаттау.

Бiрлестiк өз жұмысын ел басына күн туып, тiршiлiк тоқтағандай болған 2021 жылы бастаған едi. Бүгiнгi таңда әр облыста бiрлестiк бойынша филиалдар қалыпты жұмыс жасап жатыр. Бiздiң Жетiсу облысындағы филиал қалалық, аудандық аналардың атқарған жұмыстары арқылы мақтана алады.

- 2023 жылы мен Алматы облысы Іле ауданы Ащыбұлақ ауылындағы бiрлестiк төрайымы болып iстеп жүргенде, республика бойынша «Абысын-ажын» байқауы өттi. Байқауға бар облыстан, қалалардан келгендердiң iшiнде Жетiсу облысынан бiр де-бiр ананың болмағаны жаныма қатты батты. Содан маған «Туған жерден жырақта неғып жүрмiн? Талдықорған қаласындағы аналардың басын неге құрамаймын?» деген ой келдi, - дейдi бiрлестiктiң Жетiсу облысы бойынша төрайымы Айнагүл Мұқанова. Содан, 2024 жылы қазан айында Талдықорғанға көшiп келгенiн, осыған дейiн бiр ашылып, бiр жабылып тұрған бiрлестiктiң Жетiсу облы-

Панфилов ауданы филиал төрайымы Бабаханова Ләззат өте жақсы жұмыс жасап жатыр. Ол төрайымдар берген жылдық есепте баяндалды, - дейдi Айнагүл ханым. Ол бiрлестiктiң Жетiсу облыстық филиалы 2026 жыл ақпан айынан бастап «Ауыл» партиясымен меморандумға отырғандығын, облыстық, қалалық әкiмшiлiктермен, iшкi саясат бөлiмiмен тығыз байланыста екенiн мақтанышпен жеткiздi.

Бiрлестiктiң республикалық қоғамының президентi Айнұр Жүгiнiсованың арнайы келiп қатысуымен өткен iс-шара биылғы жылқы жылының наурызнамасына тұспа-тұс келдi. Бұған дейiн де Жетiсу аймағының тұрғындарының көзайымына айналған Алатаудың ұшар басындағы ақ қарға ұқсайтын, ақ кимешегiн киген, ұлтымыздың үлдесi мен бүлдесiне бөленген, елуден сексен жасқа дейiнгi әсем аналар тiзбегi мереке сәнiн арттыра түскен.

«Мәселе кимешекте ғана емес, - дедi Айнұр Серiкқызы, - ұлттық құндылықтардың бiрi – қазақтың ақсақалының, әжелерiнiң, қыз-келiншектерiнiң әрқайсына лайық кимдерi. Бұрынғыдай қап-қара киiнiп тұмшаланған әйелдерден керi орамал, тақия, кимешек кию жаппай үрдiске айналды. Қазiр мемлекет қызметкерлерi де, мектеп, балабақша қызметкерлерi де қымсынбай киiнуде – деп, сөзiн жалғастырған Айнұр Серiкқызы - Қай жерде, мейлi қай елде, әлемнiң мәнi әйелде - дегендi бәрiмiз жаттап алдық, – дедi.

сы филиалын 2025 жылы наурыз айында қолға алғандығын айтады.

- Міне, бiржылдығымызды тойлап жатырмыз. Бұл тойымыздың жоғары деңгейде өтуiне бiрлестiктiң Көксу аудандық филиалының төрайымы Ибраимова Мариягүл, Қаратал ауданы филиал төрайымы Киикбаева Гүлнар, Ақсу ауданы филиал төрайымы Лаубаева Бақыт, Сарқан ауданы филиал төрайымы Сүдiрбаева Есбала, Ескелдi би ауданы Алдабергенев ауылы филиал төрайымы Мангенова Сәуле, Үйтас шағын ауданы филиал төрайымы Әшкенқызы Гүлбану, Текелi қаласы филиал төрайымы Оралтай ханым тобындағы аналарды ұйымдастырып, өз үлестерiн қосты.

- Алайда, әйел заты ер азаматын жоғары ұстаған сайын биiктемек. Отбасы құндылықтары туралы, қазақ анасының сипаты туралы шеберлiк сағаттары, форумдар, сән көрсетiлiмдерi тоқтамай өтуде. Бұл бiрлестiктен алған тағлым адамның алға ұмтылысына, барды бағалауына, тiптi өзiн-өзi тәрбиелеуiне жетелейдi.

Айнұр ханым мен бiрлестiктiң бас кеңесшiсi Зәмзәгүл Мұқанова қазiргi әлеуметтiк желiнiң, жаңа технологияларының арқасында бүкiл қазақстандық аналардың тыныс-тiрлiгiн, өткiзiп жатқан iс-шараларын, талқылап жатқан тақырыптарын қадағалап отырғандығын, жетiсулық ханымдардың iстерiне ризашылығын бiлдiрiп, отыздан аса анаға алғыс хаттарын табыс еттi.

Былай қарасаң, бiр жыл сынаптай жылжып өте шыққандай. Қиындығы да, қызығы да кездесiп отырған бiр жылда қәдiмгiдей есею пайда болыпты. Бiрiншiден, көбi үй тiршiлiгiнен, немере бағудан немесе ауру-сырқауын әңгiмелеуден аспаған аналардың iшкi мәдениетi, сөйлеу мәнерi, киiм киiсi, тапсырған жұмыстарға жауапкершiлiгi артты. Яғни, кешегi ұстаздар, әр түрлi салада кеңестiк жүйеге барын сала еңбек еткен аналар, «кемпiр» атала бастаған әжелер өзiн-өзi Жаңа Қазақстанның қажетiне қарай тәрбиелей бастады.

Екiншiден, жаңа таныстар, жаңа сыйластар тауып, салмақты тақырыптар қозғауды әдетке айналдырды. Бәрiнен бұрын қоғам өмiрiне етене араласуда.

2025 жылдың желтоқсанында бiр топ зейнеткер ұстаз Өтенай ауылындағы №21 мектепте өткен апталыққа қатысты. Қазақтың балаға деген махаббатын көрсететiн ана құрсағынан мектеп бiртiргенге дейiнгi аралықта өтетiн айтулы дәстүрлерiн (Құрсақ шашу, жарысқазан, бесiкке салу, тұсаукесер....) рәсiмдерiн түсiндiрiп, бiздiң халықтың, мемлекетiмiздiң балажандығын, қамқорлық ете отырып, келешекке деген сенiм артатынын айтып жеткiздi. Сонымен бiрге дәстүрдiң де озығы бар, тозығы бар екенiн, осы отырған қыздарымыз зорлық-зомбылық көруге, алып қашу, атастыру, екiншi әйел болуға қарсы жүресуiне шақырды. Зергер Райхан ана қыздарға шашбау, шекелiк, сырға т.б өнiмдерiн көрсеттi. Тоқымашы аналар өз iстерiне үйретуге келiстi. Осы бiрлестiк арқылы өз өнерлерiн: әншiлiк, бишiлiк, ақындық, қолөнер шеберлiгiн де көрсетiп, шындап, ортаға салып, әрқайсысы өздерiнiң сан түрлi қырларын аша түстi.

Осы орайда Қытай, Моңғолия елдерiнен келген қандастарымыздың жаңа ортаға бейiмделуiне зор мүмкiндiк туып отыр. Олар шетiнен өнерлi.

Өрине, жоққа жүйрiк жетпейдi, әйтпесе киррилица жазбасына шамасы келмей жатқан ағайындарды оқытып-үйрету ниетi орындалмай жатыр. Оған себеп – қалалық бiрлестiктiң отыратын, жиналатын кеңсе түгiл, белмесi жоқ, көлiк, қажеттi бұйымдарға зейнеткерлердiң өз қаражаты шығуда.

Орайы келгенде Айнұр ханымға сұрақ қойғанбыз: **«Материалдық құндылықтар алға озып тұрған заманда өзiңiзден бастап өлiмiздегi мыңдаған аналарды ақысыз-пұлсыз осы абыройлы қозғалысқа қалай тарттыңыз?»**

Бақсақ, көпшiлiктiң көкейiнде ұлтын сүю, дәстүрдi дәрiптеу, халыққа және ұрпаққа қызмет ету ақшадан да жоғары тұратыны байқалды. Бұлар ұлт мақсатын жоғары қоятын жандар.

Осы аналардың топқа бейiмделiп, отбасы-ошақ қасынан шығып, заманауи iс атқаруға көшкендiгi, «тәртiпке бағынған құл болмайды» дегендi алға ұстағандығы бiр-бiрiмен қарым-қатынастарынан жақсы көрiнiс тапты.

Жетiсу облысы бойынша, тiптi республика бойынша ашылған WhatsApp чаттарында бiр күндiк режим қалыптасқан. Мысалы, таңғы 8-10 аралығында аналар бiр-бiрiмен аманда-сып, жақсы тiлектерiн жолдаса, 10-20 сағат аралығында жоғарыдан ұсынылған салт-дәстүр тақырыптарын талқылайды. Бұл жерде тарихшылар Базарқұл Тұғылбаева, Есбала

Сүдiрбаеваның еңбегi зор.

Мұнда кейбiр аналар ғылыми iзденiске дейiн барады. Сөйтiп, мағынасыз сериалдар, тик-ток көруге құлқы да, мұршасы да жоқ.

Жетiсудың аруақты Еңбек Ерi Н. Алдабергеновтың туғанына 120 жыл толуына арналған iс-шараларды бастап та кеткен ханымдар оның кесенесiне тәу етiп, мұражайына барып қайтты.

Қазақ әйелiнiң ақ жаулығының өзi – киелi. Мемлекетiмiз белгiлеп берген «Ақ орамал» күнi қала, аудан, ауыл iшiнде жүрген қыз-келiншектерге жаулықтар таратып, мән-мағынасын дәрiптедi.

Рамазан айында ауызашар берiп, көпшiлiк арасында «Жарапазан» айтып шерулеттi. Бұл уақытта күле қарап, мысқылдайтындар азайып, қайта қолдаушылар көбейдi. Бiрлестiк мүшелерi «Жетiсу» телеарнасы да өз бағдарламаларына: «Келiн Battle», «Бiр шеугiм шай» және сазды конкурстарына, наурызнама хабарларына шақырып тұрады.

«Ауыл» партиясы ұйымдастырған «Бата» сайысында бес қария жүлделi болды.

Кеңiлге түйетiн тағы бiр жайт: «Ардагерлер» қоғамы, «Аналар Кеңесi», «Қазақ аналары – дәстүрге жол» бiрлестiгiнiң илеп жатқаны – бiр терiнiң пұшпағы. Осылардың басын бiрiктiрiп, iс атқаруға кiмдер мұрындық болмақ?

Қыруар жұмыс атқарып жатқан бiрлестiктiң бiр жылдығымен құттықтай отырып, рекордтық жаңалықтар енгiзуiне тiлектестiк бiлдiреміз.

Төмендегi жыр шашуымызды қабыл алыңыздар:

Бабалардың жолын қуған кешегi,
«Дәстүрге жол» ұлы ниет деседi.
Ұлт санасын, жұрт жадысын ояту –
Келелi iс, бағдарлама көшелi.
Қос қарлығаш қазағымның көгiнде
Қанат қағып, зор мәселе шешедi.
Айнұр – басшы, Зәмзәгүл – бас кеңесшi,
Алдарында – алып iстер кешенi.
Аналардың аппақ ары – жаулығы,
Тазалығы, ұрпағының саулығы.
Жалбыраса қара шашы ханымның,
Дей алмаймыз тектiлiк деп дәл мұны.
Қолда шылым, бұтта шалбар, жалаңбас,
Бұл әйелден дұрыс ұрпақ жаралмас.
Кимешек пен ақ ақ жаулықты кидi өзi
Серiк қызы Айнұр сұлу ең алғаш.
Ар ойлаған, намысы зор, жан iзгi,
Ел iшiнде бәйбiше көп тәрiздi.
Жер-жерлерден өнегесiн Айнұрдың
Еркек-әйел таныды iс деп маңызды.
Ақ кимешек – ақ әженiң ожданы,
Сұқ пен көзден тасалайтын қорғаны.
Қанша жомарт, қолы ашық болса да,
Ханшайымның төсi ашық болмады.
Қорғайтұғын жат көздерден төсегiн,
Ақ кимешек кепiлi едi некенiң.
Шамы сенiп, бағы өшсе де жесiрдiң,
Тек кимешек түсiрмеген меселiн.
Көзi түспей көрiнiң де, жастың да,
Бала емiзген кимешектiң астында.
Ақ орамал алдарына тастаса,
Бетi қайтып қалады екен қастың да.
Бiлiнбеген кедейлiгiм, байлығым,
Кимешекпен сабырлымын, жайлымын.
Салт-санасын қалғытпаған қазақтың
Жасай берсiн Зәмзәгүл мен Айнұрым!

**Бағила АЗАНБАЕВА,
Талдықорған қаласы**

Лунно-солнечный посевной календарь на 2026 год

ЗАПРЕЩЕННЫЕ ДНИ ДЛЯ ПОСАДКИ И ПЕРЕСАЖИВАНИЯ РАСТЕНИЙ, СБОРА УРОЖАЯ								
КУЛЬТУРА	МАРТ	АПРЕЛЬ	МАЙ	ИЮНЬ	ИЮЛЬ	АВГУСТ	СЕНТЯБРЬ	ОКТАБРЬ
	2–4, 15–20	2, 12–13, 16–18	1, 8–10, 13–17, 21–23, 31	5–7, 10–11, 14–19, 30	2–4, 7–8, 13–16, 29–31	3–4, 11–13, 26–31	8–12, 22–23, 26–28	5–6, 9–11, 19–21, 24–26
	САМЫЕ БЛАГОПРИЯТНЫЕ ДНИ ДЛЯ ПОСАДКИ, ПЕРЕСАЖИВАНИЯ РАСТЕНИЙ И УБОРКИ УРОЖАЯ							
АРБУЗ, ДЫНЯ	5–6, 25–27	1, 19–23, 28–30	2, 19–20, 25–30	2, 8, 22–26	1, 19–23, 28	1–2, 9–10, 16–19	5, 13–16, 19–20	12–13, 22–23
БАКЛАЖАН	6–9, 25–27	22–23	2–7, 28–30	8–9, 24–26	5–6, 21–23	1–2, 9–10, 16	6–7, 14–16, 24–25	3–4, 22–23
ГОРОХ, ЧЕЧЕВИЦА, БОБЫ	5–6, 25–27	1, 3, 28–30	2–5, 25–30	1–2, 21–24, 26–28	1, 21–23, 26–28	9–10, 23–25	19–21, 24–25	16–18, 22–23
ЗЕМЛЯНИКА, КЛУБНИКА, МАЛИНА	7–9, 23–25	3–5, 20–21	3–7, 11–12, 18–20	8–9, 13, 24–26	5–6, 11–12	1–2, 7–8, 16, 24	3–5, 14–16, 24–25	1–2, 13, 28–29
КАБАЧОК, ПАТИССОН	13–14, 25–27	4–6, 22–23	2–6, 28–30	8, 13, 24–26	1, 5, 21–23	9–10, 16–19	6–7, 19–20	3–4, 16–18, 22–23
КАПУСТА БЕЛОКОЧАННАЯ	21–22, 25–27	19, 22–23	2, 19–20, 28–30	2, 9, 24–26	9–10, 21–23	1–2, 18–19	6–7, 14–16	12–13, 22–23
КАПУСТА ЦВЕТНАЯ	5–6, 12–14, 21–27	1, 3, 8–10, 14–15, 19–23	6–7, 11–12, 18–20, 25–27	2–4, 8, 12–13, 29	1, 6, 9–10, 19–21, 26–28	1–2, 5–6, 9–10, 16–19, 23–25	1–7, 14–21, 24–25, 29	12–16, 22–23, 27
КАРТОФЕЛЬ, ТОПИНАМБУР	5–11, 13–14	3–10, 14, 20–23	6–7, 11–12, 18–20	2–4, 26–29	9–10, 22–23	5–6, 9–10, 16	1–3, 29–30	3–4, 16–18, 27
ЛУК НА ПЕРО	5–6, 23–27	1, 3, 19–23, 28–30	2–5, 18–20, 25–30	1, 22–28	1, 6, 21–28	18–21, 23–25	14–18, 20–21	12–18, 22, 27
ЛУК РЕПЧАТЫЙ	6–9, 25–27	3–5, 22–23	2–5, 28–30	1, 24–28	1, 5, 21–26	1–2, 9–10, 20–22	17–18, 24–25	3–4, 30–31
МОРКОВЬ, ПАСТЕРНАК	5–10, 13–14	3–10, 14–15	6–7, 11–12	2–4, 8, 27–29	5–6, 9–10, 22–23	1–2, 5–6, 9–10	1–3, 24–25, 29–30	3–4, 16–18, 27, 30
ОГУРЕЦ	5–9, 25–27	3–6, 22–23	19–20, 28–29	1–2, 21–28	1, 9–10, 19–21, 26–28	9–10, 18–19	14–16, 19–20	12–13, 16–18
ПЕРЕЦ СЛАДКИЙ И ОСТРЫЙ	5–8, 21, 26–27	3–7, 25–27	2–5, 28–30	1, 8–9, 24–28	21–28	18–20, 22–25	14–17, 19–21	12–18, 22–23
ПЕТРУШКА НА ЗЕЛЕНЬ	5–6, 25–27	14–15, 22–23	11–12, 18–20	8–9, 25–29	5–6, 9–10, 19–22	1–2, 9–10, 18–19	6–7, 14–16, 24–25	3–4, 12–13, 30–31
ПЕТРУШКА НА КОРЕНЬ, СЕЛЬДЕРЕЙ	6–9, 12–14	8–10, 24–27	6–7, 28–29	2–4, 12–13, 29	9–10, 18–23	5–6, 9–10, 16	1–3, 29–30	7–8, 22–23, 27
ПОДСОЛНЕЧНИК, СОЯ, КУКУРУЗА, ЗЛАКОВЫЕ	1, 5–6, 21–22, 28–29	1, 3, 22–25, 28–30	2–4, 19–20, 25–30	2, 8, 22–26	19–23, 28	1–2, 16–19	13–16, 19–20, 24–25	12–13, 22–23
ПОМИДОР	7–9, 25–27	3–5, 22–23	2–5, 28–30	1–3, 24–28	21–26, 28	2, 9–10, 20–22	17–20, 24–25	3–4, 16–18, 22–23
РЕДИС, РЕДЬКА, ДАЙКОН	5–11, 13–14	3–10, 23–27	2, 6–7, 28–30	2–4, 8, 24–26, 29	5–6, 9, 22–23	1–2, 5–6, 16–17	1–3, 24–25, 29–30	13, 16–17, 22, 27
РЕПА, БРЮКВА	5–8, 10–11	4–9, 24–26	6–7, 28–29	2–4, 27–29	9–10, 22–23	5–6, 9–10, 16	1–3, 29–30	3–4, 16–18, 27
САЛАТ, ШПИНАТ	12–14, 25–27	3–5, 8–10, 22–23	2–7, 28–30	1–4, 24–29	1, 21–28	20–22, 24–25	17–18, 20–21	3–4, 16, 30–31
СВЕКЛА, РЕВЕНЬ	5–10, 26–27	3–10, 25–27	6–7, 19–20	2–4, 8, 25–29	5–6, 22–23	1–2, 9–10, 16–17	5, 14–16, 24–25	13, 16–18, 22–23
ТЫКВА	5–9, 25–27	6–9, 22–23	2, 28–30	2, 8–9, 24–26	1, 5, 21–23	9–10, 17–19	6–7, 19–20, 29	3–4, 22–23
УКРОП, ЗЕЛЕНЬ	23–27, 30–31	20–23, 26–27	2, 18–20, 24–29	20–21, 24–26	1, 17–18, 21–28	14–15, 18–19, 23–25	14–16, 19–21	12–13, 16–17
ФАСОЛЬ, БОБЫ	7–9, 25–27	3–5, 22–23	2, 19–20, 28–30	24–26	1, 21–23, 26–28	18–19, 23–25	14–16, 19–21	12–13, 22–23
ХРЕН	7–9, 25–27	3–5, 8–10	2, 6–7, 28–30	2–4, 8, 24–26	1, 6, 21–23, 26–28	1–2, 23–25	19–21, 24–25	22–23
ЧЕСНОК	7–11, 22–26	3–8, 22–27	2–5, 28–30	1, 9, 24–28	6, 21–26	9–10, 20–22	14–20, 24–25	12–13
ЦВЕТЫ ЛУКОВИЧНЫЕ	1, 6, 10–14, 21–25	3–11, 15, 19–21, 24–27	3–7, 11–12, 24–25, 30	1–4, 8, 20–21, 27–29	5–6, 9–12, 17–25	1–2, 14–15, 20–25	1–5, 17–18, 24–25	1–2, 7–8, 14–16, 27–29
ЦВЕТЫ ИЗ СЕМЯН ОДНОЛЕТНИЕ И МНОГОЛЕТНИЕ	5–6, 21–22, 25–27	1, 3, 19, 22–23, 26–30	2, 19–20, 24–28	20–26	17–20, 22–23	9–10, 14–19	1–2, 13–17, 24, 30	3–4, 12–13, 22–23, 27–30
КУЛЬТУРА	МАРТ	АПРЕЛЬ	МАЙ	ИЮНЬ	ИЮЛЬ	АВГУСТ	СЕНТЯБРЬ	ОКТАБРЬ

Бейсенбі - Четверг, 9 сәуір

ХАБАР	
05.00, 01.00 Телехикая «Фатмагүл» 07.00 «Оян!» 09.00 «Неосеть» 09.30 Мировые новости 09.45 Әлем жаңалықтары 10.00, 23.00 Телехикая «Эшрефтің арманы» 12.00 Телехикая «келінжан» 13.00 «ОйнаQ» 14.00 Мультсериал «Турбозав-ры» 15.00 Худ. фильм «Мужчины, женщины и дети» 17.00 Сериал «Мечта Эшрефа» 19.00 Новости 19.30 Худ. фильм «Страшно Красив» 21.30 Жаңалықтар 22.00 «КешREC»	11.05 «Әсем әуен» 11.40 Д/ф «Президент архиві» 12.00 «Келін BATTLE» /тікелей эфир/ 14.20 «19 аймақ» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Агро аймақ» 15.35 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 К/ф «Мектеп президенті» 17.00 «Әу» де» /тікелей эфир 18.00 «19 регион» /тікелей эфир 18.40 «Әсем әуен» 19.30 «Таза мекен» 20.00 «Әсем әуен» 20.10 Д/ф «Президент архиві» 20.30 Қорытынды жаңалықтар 21.00 Д/ф «Вкус жизни» 21.15 «Әсем әуен» 21.30 Итоговые новости 22.00 К/ф «Қожайынның бала-лары» 22.40 «Әсем әуен» 23.10 «Біздің толқын»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «қайырлы таң, Қазақстан!»
08.30 «доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 «Модный приговор»
11.45 «давай поженимся!»
12.50 сериал «крестный»
14.00 «Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
14.10 «Жаңалықтар»
14.20 «Новости»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koremix-шоу»
14.30 «Qoslike»
20.00 «Главные новости»
20.30 худ. фильм «Мой ва близ-кий враг»
00.40 «Главные новости»
01.15 сериал «Ученица мес-синга»
03.15 «Басты жаңалықтар»
03.40 «Koremix-шоу»
04.25 «Паутина»

КТК

07.25 «әнім сен едің», ойын-сауық
07.05 кешкі жаңалықтар (қайталау)
08.10 «Джелаладдин»
09.30 вечерние новости
10.10 сериал «тверская»
12.10 сериал «клан ювелиров»
14.10 сериал «кольцо с руби-ном»
16.40 сериал «джамайка»
18.30 сериал «однажды в чукурова»
20.35 кешкі жаңалықтар
21.00 вечерние новости
21.40 сериал «клан ювелиров»
23.40 сериал «тверская»
01.40 сериал «джамайка»
03.10 «джелаладдин»
04.10 кешкі жаңалықтар (қайталау)
04.30 «ктк қоржыны»
05.30 «әнім сен едің»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.40 К/ф «Біздің үйдің кварти-ранттары»

Жексенбі - Воскресенье, 12 сәуір

ХАБАР

05.00,01.15 ҚР Өнұраны
05.00,23.15 Тх «Фатмагүл»
07.00 «Алғашқы»
08.00 Концерт «Құс қанат ғұмыр»
10.00 М\ф «Мой любимый призрак»
11.30 М\с «Турбозавры»
12.00 Худ.фильм «Саботаж»
14.00 «Өмір өнегі»
15.15 Тх «Келінжан-6»
19.00 «7-күн»
19.40 Глобальные события
20.00 «Қызық times»
21.15 Худ.фильм «Мне бы в небо»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Сериал «Конец игры»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық
06.30, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
07.00, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00.01.20 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 Мультсериал «Аватар: Легенда об Аанге»
09.50 Мультсериал «Губка Боб»
10.50 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
11.40 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
12.30 Худ. фильм «Толстяк про-тив всех»
14.30 Худ. фильм «Крепкий орешек-3: возмездие»
17.20 Худ. фильм «Звездный десант»
21.00 Худ. фильм «Крепкий орешек-4»
23.40 «Бозторғай» телехикаясы.
02.40 «Time Vine» ойын-сауық
03.00 «Tik Tok show» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина «Bala battle»

7 КАНАЛ

06.02 Телехикая «Өсекшілер»
07.00, 22.00 Телехикая «Үзілген жапырақтар»
08.40 Телехикая «Әмірші әйел»
10.00 «Золотая коллекция «со-юзмультфильм»
11.00, 20.00 Сериал «Ветренный»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 телехикая «Құтқару қызметі»
14.40 сериал «Пока станица спит»
15.40 сериал «Императрица ки»
17.00, 18.30 сериал «Великолеп-ный век. хоррем»
18.00 Жаңалықтар
19.30 Новости
23.20 Әзілің жарасса
01.20, 04.50 Жаңалықтар
01.50, 05.20 Новости
02.20 Телехикая «Бастық бола-мын»
03.00 Гүл-гүл шоу
03.40 Жұлдызды шаңырақта
04.20 Япырай

ЖЕКЕСЕНБІ - ПЯТНИЦА, 10 СӘУІР

ХАБАР

06.50 «Асау жаңалықтар»
07.25 «Заң мен ел»
07.50 Сериал «Я все преодолею»
11.35 Худ.фильм «Летний снег»
14.00 Ток-шоу «Говорим о главном»
15.00 «Летний снег» про-должение
17.25 Худ.фильм «Гагарин. Первый в космосе»
20.00 Аналитика
20.50 «Анықтаймыз.Руслан Өтепбаймен»
21.40 Сериал «Все что за-хочешь»
01.45 Сериал «Падение ордена»
02.35 «Паутина»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны
07.05 «Махаббат әлемі»

Жұма - Пятница, 10 сәуір

ХАБАР

05.00,03.00 ҚР Өнұраны
05.00,01.00 Тх «Фатмагүл»
07.00 «Оян!»
09.00 «Арнайы репортаж»
09.30 Мировые новости
09.45 Әлем жаңалықтары
11.00,23.00 Тх «Эшрефтің арманы»
11.30 Тх «Келінжан»
13.00 «ОйнаQ»
14.00 М\ф «Царь зверей»
15.30 М\ф «Мой любимый при-зрак»
17.00 Сриял «Мечта Эшфера»
19.00 Новсти
19.30 Худ.фильм «Экспат»
21.30 Жаңалықтар
22.00 «Қоғам пікірі» саяси ток-шоуы

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Қайырлы таң.Қазақстан»
08.30 «Доброе утро.Казахстан»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 «Модный приговор»
11.50 «Давай поженимся»
12.45 Сериал «Крестный»
14.00 «Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
14.30«Qoslike»
18.30,03.00 «Басты жаңалықтар»
19.00,03.30 «Koremix-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент Online»
20.55 «Поле чудес»
22.10 Сериал «Рысь»
02.10 Сериал «Падение орде-на»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны
07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Әнім сен едің»
08.10 Тх «Джелладдин»
09.30 Вечерние новости
10.10 Сериал «Тверская»
12.10 Сериал «Клан ювелиров»
14.10 Сериал «Кольцо с руби-ном»
16.40 Сериал «Джамайка»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Ча ча ча»
01.00 Сериал «Джамайка»
02.30 Тх «Джелладдин»
03.30 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
03.50 «Ктк қоржыны»
04.50 «Әнім сен едің»
05.00,03.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
05.00,01.00 Тх «Фатмагүл»
07.00 «Оян»
09.00 «Арнайы репортаж»
09.30 Мировые новости
09.45 Әлем жаңалықтары
10.00,23.00 Тх «Эшреф»
12.00 Тх Келінжан-6
13.00 «ОйнаQ»
14.00 М\ф «Пушистый вояж»
15.30 М\ф «Бернард.Миссия Барс»
17.00 Сериал «Мечта Эшфера»
19.00 Новости
19.30 Худ.фильм «План Б»
21.30 Жаңалықтар
22.00 «Қоғам пікірі»

09.00 Өзбек тх «Мейірім»

10.30 Сериал «Кочевни-ца-3»
14.00 Сериал «Однажды в Чукурова»
18.30 «Елжан Белгозиев» ән-шашу
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Было дело»
23.10 «Брат или Брак-2»
01.00 Сериал «Кочевни-ца-3»
03.50 «Мейірім» Ө\ф
05.0 «Елжан Белгозиев» ән-шашу

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 «Апта» (каз)
10.00 «Апта» (рус)
11.00 «Шашу»
11.40 Д/ф «Культура чи-стоты»
12.00 «DARA LINE»
12.45 «Әсем әуен»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.25 К/ф «Ақылдылар ойыны»
11.05 «Әсем әуен»
11.35 Д/ф «Ғалымның хаты»
12.00 «Әу» де»
12.40 «Әсем әуен»
13.05 «19 регион»
13.40 «DARA LINE»
14.30 «Таза мекен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу» (Жексенбі болғанын қайталау)
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Қожайынның бала-лары»
17.00 «Бір шәугім шай»
17.30 «Әсем әуен»
18.00 «Мақсатына жеткендер»
18.30 «Әсем әуен»
19.00 «Жетісу жақұты»
19.35 «102» сообщает»
20.00 «Әсем әуен»
20.05 Д/ф «Ғалымның хаты»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 Д/ф «Бауырластық»
21.20 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 «Келін BATTLE»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР ӨНҰРАНЫ
06.00,04.00 «Әзіл студио»
06.30, 05.20 «Ризамын»
07.00,20.00 Информбюро (рус, каз)
08.00,01.00 «31 әзіл»
09.00 М\с «Аватар.Легенда об Аанге»
09.50 М\с «Губка Боб»
10.40 М\с «Пингвины Мадага-скара»
11.30 М\с «Кунг-фу панда»
12.20 Худ.фильм «Ударная волна вивта за Гонконг»
15.10 Худ.фильм «Крепкий орешек-4»
18.00 Кино. «Власть огня»
21.00 Худ.фильм «Крепкий орешек:Хороший день чтобы умереть»
23.00 Худ.фильм «Город золото-го паука»
02.40 «Time Vine»
03.00 «Tik Tok show»
03.20,05.00 «What s up»
04.20 «1001 Әзіл»
04.30 «BALA BATLLE»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02 «Зың-зың Күлпеш»
07.00,22.00 Тх «Үзілген жапырақтар»
08.40 «Әмірші әйел»
10.00 М\с «Ну погоди»
11.00,20.00 Сериал «Ветрен-ный»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 «Ұлы дала жанұясы»
14.50 Сериал «Пока станция спит»
15.50 Сериал «Императрица Ки»
18.00 Жаңалықтар
19.30 Новости. Прямой эфир
23.20 Әзілің жарасса
01.20,04.50 Жаңалықтар
01.50,05.20 Новости
02.20 Тх «Бастық боламын»
03.00 Гү-гүл шоу
03.40 Жұлдызды шаңырақта
04.20 Япырай

13.00 «Қылышсыз майдан»
13.40 «Дала сыры»
14.00 «Келін BATTLE»
16.15 «Әсем әуен»
16.40 Д/ф «Культура чи-стоты»
17.00 «Шашу»
17.40 «Агро аймақ»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Әсем әуен»
19.00 «Өзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Бір шәугім шай»
20.35 «Әсем әуен»
21.00 «Угәгәй melody»
22.00 «Әсем әуен»
22.30 Д/ф «Fake You»
23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00,05.00 «Әзіл студио»
07.00 «Күліп All»
07.30 «Тәтті шоу»
08.00 М\с«Аватар.Легенда

Сенбі - Суббота, 11 сәуір

ХАБАР

05.00,02.00 ҚР Өнұраны
05.00,00.00 Тх «Фатмагүл»
07.00 «Алғашқы»
08.00 Концерт «Табиғатым махаббатым»
09.35 М\т«Балам үшін»
10.00 М\ф «Царь зверей»
11.00 М\ф «Турбозавры»
12.00 Худ.фильм «Экспат»
14.00 «XXI-ғасыр көшбасшысы»
15.30 «Қызық times»
16.45 Тх «Келінжан»
19.00 «7 күн»
19.40 Жұмыр жер
20.00 Cover show
22.00 Худ.фильм «Саботаж»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Сериал «Конец игры»
08.00 «Главные новости»
08.35 «Парламент online»
09.00 Худ.фильм «Дорогой папа»
10.45 Сериал «Рысь»
15.00 «QOSLIKE»
17.45 Фильм «Күшік құда»
20.00 «Асау жаңалықтар»
20.35 «Заң мен ел»
21.00 Сериал «Я все преодолею»
01.05 Кино «Счастье мое»
02.50 Сериал «Падение ордена»
03.40 «Паутина»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны
07.05 «Әнім сен едің»
08.10 «Сәлем махаббат»
09.40 Вечерние новости
10.20 Сериал «Ча ча ча»
14.00 Сериал «Однажды в Чукурова»
18.30 «Махаббат әлемі»
21.00 Сериал «Кочевни-ца-3»
00.30 Сериал «Ча ча ча»
03.40 «Сәлем махаббат»
05.00 «Махаббат әлемі»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.25 К/ф «Ақылдылар ойыны»
11.05 «Әсем әуен»
11.40 Д/ф «Ел жақта»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Әсем әуен»
13.00 «Мақсатына жеткен-дер»
13.35 «Әсем әуен»
14.00 «Жетісу жақұты»

об Аанге»
08.50 М\с «Губка Боб»
09.20 «Готовим с Адель»
10.00 «TeleBingo»
10.30,00.30 «New me»
11.00 «Саумал»
11.20,03.00 «TikTok show»
11.30 Худ.фильм «Отель для собак»
13.40 Худ.фильм «История игрушек:Большой побег»
15.50 Худ.фильм «Боль-шой и добрый великан»
18.20 Худ.фильм «Желез-ный человек-3»
21.10 Худ.фильм «Бегущий в лабиринте:Испытание огнем»
23.50 Худ.фильм «Город золотого паука»
02.10 «31-Әзіл»
03.30 «Тамаша vine»
03.50 «1001 Әзіл»
04.00 «BALA BATLLE»
04.30 «What's up?»
05.30 «Ризамын»

14.35 «102» сообщает»
15.00 «Аман болайық»
15.40 «Әсем әуен»
16.40 Д/ф «Ел жақта»
17.00 «Шашу»
17.40 «Ауылдан адам көшкенмен...»
18.00 «Абадан»
18.20 «Әсем әуен»
19.00 «Қылышсыз майдан»
19.40 «Әсем әуен»
20.00 «Дала сыры»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 «Апта»
21.30 «Апта»
22.30 Д/ф «Бағбан»
23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.40 «Әзіл студио»
07.00 «Күліп All»
07.30 «Тәтті шоу»
08.00 М\с «Аватар.Легенда об Аанге»
09.10 М\с «Кунг-фу панда»
10.00 К\П «Готовим с Адель»
10.40,11.20 «Алдараспан»
11.00 «Саумал»
12.20 Кино «Брат или Брак»
14.20 Худ.фильм «Отель dla собак»
16.30 Худ.фильм «История игрушек:Большой побег»
18.30 Кино «Большой и до-брый великан»
21.40 Худ.фильм «Желез-ный человек-3»
23.50 Худ.фильм «Звезд-ный десант»
02.00 «Bizdin show»
03.30 «Тамаша line»
05.00 «1001 Әзіл»
05.10 Т\в «BALA BATLLE»
05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран
06.02 Әзілің жарасса
07.00,22.00 Тх «Үзілген жапырақтар»
08.40 «Ну погоди»
09.00 Сериал «Қарадайы. Бесценное правда»
13.00 «Алдараспан»
15.10 «Жарқыраған жұлдыз»
16.10 Худ.фильм «Хороший день»
18.00 Телесериал
20.00 Сериал «Ветренный»
23.30 Худ.фильм «Влю-бленное сердце»
02.20 Гүл гүл шоу
03.10 Әйгерім Сейфолланың сырласуы
04.00 Жұлдызды шаңырақта
04.30 Кызықты weekend
05.00 Япырай

7 КАНАЛ

06.00, 05.10 Өнұран
06.02 Жарқыраған жұлдыз
07.00,22.00 Тх «Үзілген жапырақтар»
08.40 «Ну погоди»
09.00 Сериал «Қардайы. Бесценная правда»
13.00 Худ.фильм «Хоро-ший день»
15.10 «Үздік әзілдер»
18.00 Телесериал
20.00 Сериал «Ветрен-ный»
23.20 «Мой брат-2»
01.30 Гүл гүл шоу
02.10 Әйгерім Сейфолланың сырласуы
03.00 Жұлдызды шаңырақта
03.30 Кызықты weeeekend
04.20 Япырай

Я ТАКУЮ, КАК ОНА, НЕ НАШЕЛ...

В последнее время стало много одиноких мужчин. Разница только в возрасте: есть и молодые - скажем так, до 40 лет, и старше – до преклонного возраста. Что произошло? В чем причина мужского одиночества? Ведь одиноких женщин тоже немало. Почему же тогда на жизненном пути их дороги не стыкуются? Часто слышишь от женщин: он не мой мужчина, не мой человек, не моего нрава. То же самое твердят мужчины – «не моя партнерша» ... А куда подевались простые человеческие чувства, существующее между мужчиной и женщиной, и которая называется очень просто – любовью! А где она это любовь, которая превращает людей в счастливых?

«ВОЛКИ - ОДИНОЧКИ»

Знаю трех таких мужчин, двум из которых по 40 лет, третьему под 60. Двое - представители рабочей специальности, третий - интеллигент. 40-летние скромные, не пьющие и даже не курящие. Оба владеют личным транспортом. Симпатичные, в расцвете сил мужчины. А 60-летний – образованный, красивый, пьяница.

Первый – одиночка не женат, никуда не ходит, круг общения только коллектив, в котором он работает, и родственники. Девушек избегает, боится их шуток, да и сам боится обидеть девушек своими шутками. Невесту выбирает ему мама, как мама Тайлака из известной комедии. Главный мамин аргумент – он единственный сын и должен жить с ними и опекать родителей в старости. Будущая жена сына тоже должна соответствовать маминым требованиям. А его «будущей жене» такой комфорт понравится? То

ке». Подруга возмутилась такими пожеланиями и заявила, что «пока я в здравом уме, хозяйкой кухни буду только я сама. Молодая будет выполнять только мои указания»...

После двух лет совместной жизни и после двух лет таких «указаний и требований» свекрови, молодая ушла к себе домой к родителям. В борьбе за кухню силы были неравными. Управлять собственной жизнью молодые не смогли. Сил у них, оказалось, «нету». Любовь проиграла. Требования свекрови восторжествовали... Он остался один. Как говорили в старину казахи: «катын жолда, бала белде»...

Мамы любят командовать невестками. Как сказала другая мама: ты моего сына на домашнюю работу не запрягай! Еще одна мама имела «смелость» ложиться вместе – она между сыном и невесткой – квартира была однокомнатная!?? Еще одна мама запретила сыну жениться на любимой девушке только потому, что она была выше его. А он любил ее. Сказала: женишься только через мой труп. Мы иногда спрашивали

няют от общения. А некоторые стеснительные мужчины в таких случаях позволяют себе выпить спиртного для смелости и могут позволить себе поговорить с женщинами. Среди них часто можно встретить балаболов – болтунов. Интересно, да? В таких случаях идти к психологу одиночки стесняются. Но могут ему помочь его верные друзья, имеющие опыт в общении с женщинами и рассказать как себя вести...

Короче, научить его коммуникативным способам общения с женщиной. А у казахов, в таких случаях, рекомендуют пообщаться с женежками, которые могут дать мудрые советы насчет отношений с женщиной.

ЧЕМ ГУБИТЕЛЬНО ОДИНОЧЕСТВО

Одиночество затрагивает не только эмоциональную сторону. Мозг воспринимает изоляцию как физическую опасность. Недостаток социального взаимодействия вызывает хронический стресс, как и длительное отсутствие пищи, например. Хотя это и не так очевидно, одиночество воспринимается как угроза жизни — это результат эволюции.

Длительный стресс опасен для физического и психического здоровья, в частности он нарушает работу иммунной системы. Кроме того, одиночество связывают с повышенным риском развития деменции в пожилом возрасте, а также риском развития ишемической болезни сердца и инсульта.

Таков был исход жизни мужчины-одиночки, интеллигента, красавца, пьяницы, о котором мы написали выше. Он умер печальной смертью...

лось больше, чем женщин: 1 миллион 959 тысяч 771 мужчина и 1 миллион 826 тысяч 62 женщины.

Выяснилось, что больше всего незамужних и неженатых казахстанцев проживает в Туркестанской области, где свободных мужчин 254 тысячи 114 человек, а женщин - 227 тысяч 341 человек.

Второе место по количеству потенциальных женихов и невест принадлежит Алматинской области, где неженатых мужчин 223 тысячи 337 человек, а женщин - 194 тысячи 807 человек.

Меньше всего свободных мужчин проживает в Атырау - 59 тысяч 114 человек, а свободных женщин - в Северо-Казахстанской области - 45 тысяч 839 человек.

В Астане проживают 119 тысяч 457 свободных мужчин, а женщин - 114 тысяч 306 человек.

В Алматы 188 тысяч 962 мужчины не вступили в брак, а женщин - 229 тысяч 697 человек.

В Шымкенте свободными остаются 119 тысяч 979 мужчин, а женщин - 131 тысяча 386 человек.

По остальным регионам статистика по свободным казахстанцам сложилась следующим образом:

- в Акмолинской области 73 тысячи 148 мужчин, 60 тысяч 981 женщина;
- в Актыбинской области 76 тысяч 332 мужчины, 68 тысяч 326 женщин;
- в Атырауской области 59 тысяч 114 мужчин, 55 тысяч 682 женщины;

есть жить под бдительным оком требовательной свекрови? А вдруг он влюбится в другую девушку, как «ангел в тюбетейке»? Что будет тогда с мамой и папой?

Второй «одиночка» - был женат, но супруга умерла от болезни после двух лет совместной жизни. Он был влюблен в нее. У них была взаимная любовь. Она также, как и он, вышла за него по любви, хотя по социальному статусу была выше, чем он. Он работал подчиненным ее отца. Они никого не слушали и не слышали. Во всем белом свете, как будто, существовали только вдвоем... После ее смерти остался он один. Знакомился с девушками, с молодыми женщинами. Ухаживал. Но он среди них искал ее, запавшую в его душу и сердце. Ну хотя бы, чуть-чуть похожую. Но ее не было среди них. Ни внешне, ни разговорами, ни манерой говорить и одеваться... Он такую, как она, не нашел... Сейчас один.

Третий одиночка – никогда не женился после развода. Он и не искал женщину. Для него утешением была бутылка и стакан... А причиной развода была его мама.

МАМИН ВЫБОР

Вспомнила случай одной знакомой, которая женила единственного сына. Все подруги после поздравления, пожелали ей: «теперь отдохни от кухни и передай эти хлопоты молодой невест-

его: когда женишься, а он отвечал: трупа еще нету...Чего только не бывает на свете? Не удивляйтесь. Да, так и было.

Эксперты отмечают, что часто одиночками остаются мужчины, живущие с мамами и выполняющие ее волю, но свое одиночество приукрашивают отсутствием женщин в его вкусе.

КАК ПОМОЧЬ ОДИНОКОМУ ВОЛКУ?

Одинокие мужчины переживают свое одиночество гораздо больше, чем женщины. Можно ли помочь «мужчинам-одиночкам»?

Психологи отмечают, что существуют несколько факторов, травмирующих мужчин в период их взросления. Эти факторы могут порождать у них страх отношений и приводить к одиночеству. Среди них: конфликтные или напряженные отношения между матерью и отцом; уход родителей из дома, и как следствие, оставление детей одних; насилие со стороны отца или матери; алкоголизм одного или обоих родителей; пассивное времяпрепровождение у телевизора; хроническая бедность.

Как видно из перечисленного, формированию личности мешают все факторы, происходящие в семье. Часто одиночками остаются и мужчины, просто не умеющие общаться. Именно им стоит обязательно обращаться за психологической помощью и поддержкой, - говорят эксперты. Боязнь быть непонятым смущает их и отстра-

Есть и другая сторона медали. Согласно исследованиям в США, одинокие мужчины гораздо чаще, чем состоявшие в отношениях, оказывались безработными, испытывали финансовые трудности и не имели высшего образования. Их доходы в среднем были меньше по сравнению с 1990 годом, даже с учетом инфляции.

НЕЖЕНАТЫЕ МУЖЧИНЫ ЖИВУТ НА 7 ЛЕТ МЕНЬШЕ ЖЕНАТЫХ

Товарищ разведен, живет один, и уже лет 15-20 из своего полтинника наслаждается полной свободой. Но плата за такую свободу может быть высокой: согласно исследованиям британских ученых, убежденные холостяки и разведенные мужчины живут в среднем на семь лет меньше женатых. Для женатого мужчины понимающая женщина рядом - это психологическая отдушина, этаким доморощенный психотерапевт. Холостые этого лишены. Временные подруги требуют внимания и ухаживаний, с ними мужчина должен оставаться в тонусе, быть вечным «мачо». Одним словом, отношения складываются совершенно в иной плоскости, нежели с женой. И далеко не лучшим образом для сохранения здоровья.

СТАТИСТИКА О МУЖЧИНАХ-ОДИНОЧКАХ

По данным Бюро национальной статистики Казахстана по переписи населения 2021 года мужчин, никогда не состоявших в браке, оказа-

- в Западно-Казахстанской области 64 тысячи 262 мужчины, 51 тысяча 544 женщины;
- в Жамбылской области 133 тысячи 765 мужчин, 113 тысяч 853 женщины;
- в Карагандинской области 144 тысячи 119 мужчин, 136 тысяч 660 женщин;
- в Костанайской области 82 тысячи 892 мужчины, 65 тысяч 676 женщин;
- в Кызылординской области 88 тысяч 60 мужчин, 64 тысячи 986 женщин;
- в Мангистауской области 74 тысячи 394 мужчин, 68 тысяч 82 женщины;
- в Павлодарской области 69 тысяч 25 мужчин, 57 тысяч 328 женщин;
- в Северо-Казахстанской области 60 тысяч 144 мужчины, 45 тысяч 839 женщин;
- Восточно-Казахстанская область 128 тысяч 667 мужчин, 109 тысяч 568 женщин.

Во всех регионах и городах ситуация складывается так, что свободных женщин меньше, чем мужчин.

Лишь в Алматы количество свободных женщин (229 тысяч 697 человек) превышает количество свободных мужчин (188 тысяч 962 человека).

Отметим, что перепись населения проводилась в 2021 году, когда еще не появились новые области Абай, Жетысу и Ұлытау.

(в статье использованы статистика Tengrinews.kz., фото из интернета)

Баян ТАНАТАРОВА

ОТАНДАСТАРЫМЫЗДЫҢ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫНЫҢ КӨЛЕМІ 26,36 ТРЛН ТЕҢГЕДЕН АСТЫ

01.02.2026 жылғы жағдай бойынша қазақстандықтардың зейнетақы жинақтарының көлемі 26,36 трлн теңгеден асты. 12 айдағы өсім 3,74 трлн теңгеге немесе 16,5%-ға өсті.

2026 жылдың 1 ақпанында міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) есебінен қалыптасқан зейнетақы жинақтарының көлемі 24,81 трлн теңге. 12 айдағы өсімі – 14,4%.

Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтары – 736,07 млрд теңге, 12 айдағы өсім – 13,2%.

Бір жыл ішіндегі ең үлкен өсім – 23,6% ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) бойынша жинақтар көрсетті, олардың 2026 жылдың ақпанындағы жағдай бойынша көлемі 9,89 млрд теңге.

Салымшылардың (алушылардың) зейнетақы шоттарына 2024 жылғы 1 қаңтардан түсе бастаған жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналары (ЖМЗЖ) 2026 жылдың 1 ақпанына 807,75 млрд теңге болды.

Түсімдер
Зейнетақы жинақтарының көлемі зейнетақы жарналары мен инвестициялық кіріс түріндегі кіріс ағындары есебінен ұлғаяды. 2026 жылдың қаңтар айында салымшылардың жеке және шартты зейнетақы шоттарына 264,65 млрд теңге түсті, өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі көрсеткіштен 13,0%-ға (немесе 30,41 млрд теңгеге) артық.

МЗЖ есебі жүргізілетін жеке зейнетақы шоттарына (ЖЗШ) 2026 жылдың басынан бастап 2026 жылғы 1 ақпанға дейін 211,73 млрд теңге (өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда МЗЖ көлемі 5,7%-ға ұлғайды), МКЗЖ – 14,00 млрд теңге (өсім – 15,0%), ЕЗЖ – 185 млн теңге түсті. 12 айдағы ЖМЗЖ есебінен жарналар 38,74 млрд теңгені құрады.

Төлемдер мен аударымдар
2026 жылғы ақпандағы БЖЗҚ-дан жарналардың барлық түрлері бойынша жасалған төлемдер мен сақтандыру ұйымдарына аударымдар 124,27 млрд теңгені құрады.

Зейнет жасына толуына байланысты төлемдер жыл басынан бері 01.02.2026 жылға 17,30 млрд теңгеге жетті. БЖЗҚ-дан зейнет жасына толуына байланысты кесте бойынша берілетін орташа айлық төлем – 38 312 теңге.

2026 жылдың қаңтар айында тұрғын үй жағдайларын жақсартуға және емделуге арналған біржолғы зейнетақы төлемдері (БЗТ) 47,88 млрд теңге, мұрагерлік бойынша 17,80 млрд теңге, ҚР-дан тыс жерге тұрақты тұруға кетуге байланысты 3,09 млрд теңге, мүгедектігі бар адамдарға – 352,91 млн теңге, жерлеуге – 866,12 млн теңге көлемінде төлем жасалды. Сақтандыру ұйымдарына 36,99 млрд теңге аударылды.

ЖЗШ саны
2026 жылдың 1 ақпанындағы жағдай бойынша БЖЗҚ-дағы зейнетақы шоттарының жалпы саны – 18,28 млн. бірлік (12 айдағы өсім – 1,04 млн бірлік немесе 6,0%). Бұл ретте салымшылардың (алушылардың) БЖЗҚ-дағы ЖЗШ саны 2026 жылдың 1 ақпанына 12,73 млн бірлік болды. Оның ішінде: 11,30 млн - МЗЖ бойынша, 766,40 мыңы - МКЗЖ бойынша, 469,08 мыңы – ЕЗЖ есептелетін шоттар.

Айта кетейік, МЗЖ есебі жүргізілетін шоттардың жалпы санына (11,30 млн бірлік) елден тысқары жерлерге тұрақты тұруға кеткен, бірақ жинақтарын алу үшін жүгінбеген алушылардың, мұрагерлері зейнетақы жинақтарын мұраға ресімдемеген қайтыс болған салымшылардың, 2017 жылдан бастап зейнетақымен мемлекеттік қамсыздандырылуға толық ауыстырылған әскери қызметшілердің және шоттарына Қазақстан заңнамасына сәйкес жарналар түспеуі тиіс салымшылардың (алушылардың) басқа да санаттарының шоттары кіреді.

БЖЗҚ-дағы ЖМЗЖ туралы мәліметтер ескерілетін шартты зейнетақы шоттарының саны - 5,55 млн бірлік.

Зейнетақы активтеріне қатысты барлық өзекті ақпарат енпрф.кз сайтындағы «Статистика және аналитика» бөлімінде орналастырылған.

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ 12 АЙДА ЕСЕПТЕЛГЕН ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ КІРІСІ 2,28 ТРЛН ТЕҢГЕНІ ҚҰРАДЫ

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ) зейнетақы активтерін басқару жөніндегі инвестициялық қызметінің қорытындысы, сондай-ақ валюта бағамдарының құбылмалылығы және қаржы құралдарының нарықтық құнының өзгеруі салдарында 2025 жылғы ақпан айынан бастап 2026 жылдың қаңтарынан қоса алғандағы 12 айда есептелген инвестициялық кіріс көлемі шамамен 2,28 трлн теңге болды. Осы кезеңдегі кірістілік – 9,74% көрсетті.

Зейнетақы активтерінің жекелеген қысқа мерзімді кезеңдердегі кірістілігі оларды ұзақ мерзімді басқару тиімділігінің көрсеткіші бола алмайды. Кірістілік деңгейі қаржы құралдарының, валюта бағамдарының және кезеңнен кезеңге дейінгі өзге де көрсеткіштердің нарықтық құнының құбылмалылығына байланысты екенін атап өту маңызды. Сондықтан инвестициялық кірістің мөлшерін объективті талдауды ұзақ мерзімді кезеңге жасаған жөн.

Орта және ұзақ мерзімді перспективада зейнетақы жинақтарының оң нақты (жинақталған инфляциядан аса-тын) кірістілігі қамтамасыз етіледі. Мәселен, 1998 жылы жинақтаушы зейнетақы жүйесі құрылған сәттен бастап жинақталған инвестициялық кірістілік 2026 жылғы 1 ақпандағы жағдай бойынша өспелі жиынтықпен 1 173,15% болды, ал бүкіл кезең ішіндегі инфляция 952,32%.

2026 жылғы 1 ақпандағы жағдай бойынша 2014 жылдан бері (зейнетақы активтері БЖЗҚ-ға біріктірілгеннен кейін) жинақталған таза инвестициялық кіріс 13,99 трлн теңгені құрады. Оның салымшылардың (алушылардың) зейнетақы жинақтарының жалпы көлеміндегі үлесі жасалған төлемдер есебімен 41,5%-ға тең, бұл инвестициялық қызметтің зейнетақы жинақтарын қалыптастырудағы маңыздылығын көрсетсе керек.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ПОРТФЕЛЬДІ БАСҚАРУШЫНЫҢ СЕНІМГЕРЛІК БАСҚАРУЫНДАҒЫ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ БАНКІ БАСҚАРУЫНА ҚАЛАЙ ҚАЙТАРУҒА БОЛАДЫ?

Зейнетақы жинақтарын басқару жөніндегі мүмкіндіктерді кеңейту аясында Қазақстан Республикасының әлеуметтік қорына сәйкес, азаматтардың өз жинақтарының бір бөлігін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ) сенімгерлік басқаруынан инвестициялық портфельді басқарушының (ИПБ) сенімгерлік басқаруына беруге, қаражатты бір ИПБ-дан екіншісіне аударуға, сондай-ақ ИПБ-ның сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы қаражатын қайтадан ҚРҰБ басқаруына қайтаруға құқығы бар.

Осылайша, қолданыстағы заңнама шеңберінде салымшылар бұрын қабылданған инвестициялық шешімдерін жеке қаржылық мақсаттары мен артықшылықтарын ескере отырып, қайта қарауға құқылы.

ИПБ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы қаражатын ҚРҰБ-тың сенімгерлік басқаруына қайтару тәртібі туралы сауалдардың көп түсініс орай, БЖЗҚ осындай шешім қабылдаған жағдайдағы іс-қимыл шарттары мен реттілігін түсіндіреді.

ҚР Әлеуметтік кодексінің 5-тарауы 40-бабы 1-тармағы 10-тармақшасына сәйкес, міндетті зейнетақы жарналарының (МЗЖ) салымшылар, пайдасына жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналарын (МЗЖ), міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МЗЖ), ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) аударылған жеке тұлғалар, БЖЗҚ-дан зейнетақы төлемдерін

алушылар Қорға ИПБ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы жинақтарын ҚРҰБ сенімгерлік басқаруына қайтару туралы өтініштерін зейнетақы жинақтарын сенімгерлік басқаруға берген күннен бастап бір жыл өткеннен кейін ғана беруге құқылы.

Егер зейнетақы жинақтары бір ИПБ-ға бірнеше рет сенімгерлік басқаруға аударылған болса, зейнетақы жинақтарын ҚРҰБ-қа қайтару оларды сенімгерлік басқаруға алғаш рет аударған күннен бастап кемінде бір жыл өткен соң ғана жүзеге асырылады.

Зейнетақы активтерін ИПБ-ның сенімгерлік басқаруынан ҚРҰБ сенімгерлік басқаруына беру тәртібі мен мерзімдері Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (ҚНРДА) бекіткен Қағидаларда айқындалған.

ИПБ сенімгерлік басқаруындағы зейнетақы жинақтарын ҚРҰБ басқаруына беру тәртібі:

Егер салымшы зейнетақы жинақтарын ИПБ-дан ҚРҰБ-ға қайтару туралы шешім қабылдаса, онда ол «БЖЗҚ» АҚ-ның (БЖЗҚ, Қор) ішкі құжаттарында белгіленген нысан бойынша электрондық цифрлық қолтаңба арқылы қол қойылған өтінішін өзі келіп немесе Қордың интернет-ресурсы арқылы береді. Салымшы зейнетақы жинақтарын ИПБ-ның сенімгерлік басқаруынан ҚРҰБ басқаруына қайтаруға өтініш берген жағдайда Қор қаражатты осы өтінішті алған күннен бастап 30 күнтізбелік күн ішінде аударды.

Кейбір жағдайларда зейнетақы жинақтарын ИПБ-ның сенімгерлік басқаруынан ҚРҰБ басқаруына қайтару автоматты түрде жүргізіледі (зейнетақы жинақтарын ИПБ-ның сенімгерлік басқаруынан ҚРҰБ басқаруына қайтаруға өтініш берудің міндетті шарты болмаса):

- 10 жұмыс күні ішінде – зейнет жасына толғанға дейін;
- БЖЗҚ-да зейнетақы жинақтары бар адамның қайтыс болуына байланысты зейнетақы төлемдерін (жерлеуге, мұрагерлерге) тағайындау туралы өтініш не заңды күшіне енген сот шешімі келіп түскен күннен бастап 2 жұмыс күні ішінде, сондай-ақ ҚР Әлеуметтік кодексінде көзделген өзге де жағдайларда, мысалы: мүгедектігі мерзімсіз болып белгіленсе, бірінші және екінші топтағы мүгедектігі бар адамдардан төлемге өтініш келіп түскен кезде; Қазақстаннан тысқары жерлерге тұрғылықты тұратын жеріне кеткен адамдардан белгіленген құжаттар топтамасы және өтініш түскен кезде, т. б.
- егер салымшы зейнетақы жинақтарын басқа ИПБ-ның сенімгерлік басқаруына беру құқығын пайдаланбаса, ИПБ-мен зейнетақы активтерін сенімгерлік басқару туралы шарт бұзылған күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде.

Қор ИПБ-ның салымшының қайтыс болуына, заңды күшіне енген сот шешіміне және заңнамада көзделген өзге де негіздерге байланысты жағдайларды қоспағанда, зейнетақы активтерін беру күніне дейін 10 жұмыс күнінен кешіктірмей

Сондай-ақ, салымшылардың өз зейнетақы активтерінің бір бөлігін (міндетті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарының 50%-на дейін және ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарының 100%-на дейін) реттеушінің талаптарына сәйкес келетін жеке инвестициялық портфельді басқарушылардың (ИПБ) басқаруына аударуға құқығы бар.

ҚР Ұлттық банкінің зейнетақы активтерін ұзақ мерзімді кезеңде сақтауға және олардың оң кірістілігін қамтамасыз етуге бағытталған неғұрлым консервативті басқару тәсілімен салыстырсақ, ИПБ-лардың инвестициялық декларациялары мен реттеушінің талаптары зейнетақы активтерінің кірістілігін арттыру мақсатындағы (бұл ретте ИПБ-дағы тәуекелдер де жоғары) неғұрлым кең инвестициялық мүмкіндіктерді көздейді.

Қазақстанда ҚРҰБ басқаруындағы міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының инфляция деңгейін ескере отырып, сақталуына бірегей келіпдік берілетінін еске саламыз. Салымшының төлемге құқығы басталған кезде жинақталған кірістілігіне кері әсерін тигізген жекелеген кезеңдердегі кірістіліктің төмендеуі жағдайында айырманың өтемақысына мемлекет келіпдік береді.

Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару мен есеп-ке алудың барлық жүйесі ашық: әрбір салымшының енпрф.кз сайтындағы немесе ұялы қосымшадағы жеке кабинетінен өзінің инвестициялық кірісін көруге мүмкіндігі бар.

БЖЗҚ зейнетақы активтерін инвестициялық басқару және олар орналастырылған қаржы құралдары туралы ақпарат Қордың (www.enprf.kz) ресми сайтындағы «Статистика және аналитика/Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару» бөлімінде жарияланады.

активтердің сенімгерлік басқаруға берілетіні туралы хабардар етеді .

БЖЗҚ зейнетақы жинақтарын қайтару туралы тиісті өтінішті алған күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде зейнетақы жинағын қайтарудан мынадай жағдайларда бас тартуға құқылы:

- салымшының жеке басын куәландыратын құжат өтініш берілген күні харамсыз болып қалса;
- өтініш зейнетақы активтерін ҚРҰБ-тың сенімгерлік басқаруынан ИПБ-ның басқаруына бастапқы берілген уақыттан кейін бір жылдан ерте берілді (зейнеткерлік жасқа толуына, салымшының қайтыс болуына, заңды күшіне енген сот шешіміне, ИПБ-мен сенімгерлік басқару туралы шарттың бұзылуына және заңнамада көзделген өзге де негіздерге байланысты жағдайларды қоспағанда).

Зейнетақы жинақтарын ИПБ сенімгерлік басқаруынан ҚРҰБ басқаруына қайтару өтініште көрсетілген сома шегінде жүзеге асырылады. БЖЗҚ-дан салымшының зейнетақы жинақтарын қайтару төлем тапсырмасын алғаннан кейін ИПБ-ның кастодиан-банкі бір операциялық күн ішінде салымшының зейнетақы жинақтарын ҚРҰБ-тағы БЖЗҚ шоты-на аударды.

Кодекстің 220-бабы 1-тармағының 2), 3) тармақшаларында және 1-1-тармағында, 221-бабы 1-тармағының 2), 2-1) және 3) тармақшаларында, 223-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларда;

Кодекстің 220-бабы 1-тармағының 2), 3) тармақшаларында және 1-1-тармағында, 221-бабы 1-тармағының 2), 2-1) және 3) тармақшаларында, 223-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларда;

ОБЪЕМ ПЕНСИОННЫХ НАКОПЛЕНИЙ КАЗАХСТАНЦЕВ ПРЕВЫСИЛ 26,36 ТРЛН ТЕНГЕ

Объем пенсионных накоплений казахстанцев на 01.02.2026 г. превысил 26,36 трлн тенге, показав рост за 12 месяцев на 3,74 трлн тенге или на 16,5%.

Пенсионные накопления за счет обязательных пенсионных взносов (ОПВ) на 1 февраля 2026 года составили 24,81 трлн тенге, увеличившись за 12 месяцев на 14,4%.

Сумма пенсионных накоплений за счет обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ) составила 736,07 млрд тенге, показав рост за 12 месяцев на 13,2%.

Самый большой годовой прирост показали накопления по добровольным пенсионным взносам (ДПВ) - на 23,6%, на 01.02.2026 г. их объем составил 9,89 млрд тенге.

На 1 февраля 2026 года сумма пенсионных накоплений за счет обязательных пенсионных взносов работодателя (ОПВР), поступающих с 1 января 2024 года на пенсионные счета вкладчиков (получателей), составила 807,75 млрд тенге.

Прирост накоплений обеспечивается за счет пенсионных взносов и инвестиционного дохода. За январь 2026 года на индивидуальные и условные пенсионные счета вкладчиков поступило 264,65 млрд тенге взносов, что на 13,0% (или на 30,41 млрд тенге) больше показателя аналогичного периода прошлого года.

На индивидуальные пенсионные счета (ИПС) по учету ОПВ с начала 2026 года на 01.02.2026 г. поступило 211,73 млрд тенге (по сравнению с аналогичным периодом прошлого года объем ОПВ увеличился на 5,7%), ОППВ – 14,00 млрд тенге (рост на 15,0%), ДПВ – 185 млн тенге. Взносы за счет ОПВР за год составили 38,74 млрд тенге.

Выплаты и переводы
Выплаты по всем видам взносов и переводов в страховые организации из ЕНПФ за январь 2026 года достигли 124,27 млрд тенге.

С начала года по состоянию на 1 февраля 2026 года объемом выплат по возрасту составил 17,30 млрд тенге. Размер средней ежемесячной выплаты по графику из ЕНПФ в связи с достижением пенсионного возраста - 38 312 тенге.

Единовременные пенсионные выплаты (ЕПВ) на улучшение жилищных условий и лечение за январь 2026 года составили 47,88 млрд тенге, выплаты по наследству - 17,80 млрд тенге, выплаты в связи с выездом на ПМЖ за пределы РК - 3,09 млрд тенге, выплаты лицам с инвалидностью - 352,91 млн тенге, выплаты на погребение - 866,12 млн тенге. В страховые организации переведена сумма в размере 36,99 млрд тенге.

Количество ИПС
Общее количество пенсионных счетов в ЕНПФ на 1 февраля 2026 года составило 18,28 млн единиц (рост за 12 месяцев - 1,04 млн единиц или 6,0%). При этом количество ИПС вкладчиков (получателей) в ЕНПФ на 1 февраля 2026 г. - 12,73 млн единиц, из них: 11,30 млн - по ОПВ, 766,40 тыс. - по ОПВБ, 469,08 тыс. - по ДПВ. Отметим, что в общее количество счетов по учету ОПВ (11,30 млн единиц) также входят счета получателей, выехавших на ПМЖ за пределы страны, но не обратившихся за накоплениями, умерших вкладчиков, чьи наследники не оформили наследование пенсионных накоплений, военнослужащих, переведенных с 2017 года на полное государственное пенсионное обеспечение, и других категорий вкладчиков (получателей), на счета которых в соответствии с казахстанским законодательством взносы не должны поступать.

Количество условных пенсионных счетов в ЕНПФ, на которых учитываются сведения о поступивших ОПВР, составило 5,55 млн единиц.

Вся актуальная информация о статистических данных по пенсионным активам размещена на сайте енпрф.кз в разделе «Статистика и аналитика».

НАЧИСЛЕННЫЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ДОХОД КАЗАХСТАНЦЕВ ЗА 12 МЕСЯЦЕВ СОСТАВИЛ 2,28 ТРЛН ТЕНГЕ

В результате инвестиционной деятельности Национального Банка Республики Казахстан (НБРК) по управлению пенсионными активами, а также вследствие волатильности курсов иностранных валют и изменения рыночной стоимости финансовых инструментов размер начисленного инвестиционного дохода за последние 12 месяцев с февраля 2025 года по январь 2026 года составил порядка 2,28 трлн тенге, доходность за данный период составила 9,74%.

Важно отметить, что доходность пенсионных активов за отдельные краткосрочные периоды времени не является показателем эффективности их управления, поскольку доходы в виде вознаграждения по финансовым инструментам и другим операциям, начисленные за короткий промежуток времени, не всегда покрывают колебания стоимости ценных бумаг и курсов валют за данный период. Поэтому объективный анализ размера инвестиционного дохода целесообразно делать за более длительный период времени.

В средне- и долгосрочной перспективе обеспечивается положительная реальная (превышающая накопленную инфляцию) доходность пенсионных накоплений. Накопленная инвестиционная доходность с момента основания накопительной пенсионной системы в 1998 году по состоянию на 1 февраля 2026 года с нарастающим итогом составила 1 173,15% при инфляции за весь период 952,32%.

По состоянию на 1 февраля 2026 г. накопленный с 2014 года (после объединения пенсионных активов в ЕНПФ) чистый инвестиционный доход составил 13,99 трлн тенге. С учетом произведенных выплат его доля в общем объеме пенсионных накоплений вкладчиков (получателей) составляет 41,5%, что свидетельствует о существенной роли инвестиционной деятельности в структуре накоплений граждан.

чи пенсионных активов, за исключением случаев, связанных со смертью вкладчика, решением суда, вступившим в законную силу и иных предусмотренных законодательством оснований.

ЕНПФ вправе отказать в возврате пенсионных накоплений в течение 5 рабочих дней с даты получения соответствующего заявления на возврат в следующих случаях:

- документ, удостоверяющий личность вкладчика, является недействительным на дату подачи заявления;
- заявление подано ранее чем через один год после первоначальной передачи пенсионных активов из управления НБРК под управление УИП (за исключением случаев, связанных с достижением пенсионного возраста, смертью вкладчика, решением суда, вступившим в законную силу, расторжением договора о доверительном управлении с УИП и иных предусмотренных законодательством оснований).

Возврат из доверительного управления УИП под управление НБРК осуществляется в сумме, указанной в заявлении на возврат пенсионных накоплений. После получения платежного поручения на возврат пенсионных накоплений вкладчика от ЕНПФ банк-кастодиан УИП переводит пенсионные накопления вкладчика на счет ЕНПФ в НБРК в течение одного операционного дня.

КАК ВЕРНУТЬ ПЕНСИОННЫЕ НАКОПЛЕНИЯ ИЗ ДОВЕРИТЕЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ УИП ПОД УПРАВЛЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН?

В условиях расширения возможностей по управлению пенсионными накоплениями у граждан есть право согласно Социальному кодексу Республики Казахстан передавать часть своих накоплений из доверительного управления Национального Банка Республики Казахстан (НБРК) управляющим инвестиционным портфелем (УИП), переводить средства от одного УИП другому, а также возвращать пенсионные средства из управления УИП обратно под управление НБРК.

Таким образом, в рамках действующего законодательства вкладчики вправе пересматривать ранее принятые инвестиционные решения с учетом личных финансовых целей и предпочтений.

В связи с поступающими вопросами о порядке возврата пенсионных средств из управления УИП под управление НБРК ЕНПФ разъясняет условия и последовательность действий при принятии данного решения.

В соответствии с пп. 10, п. 1 ст. 40 главы 5 Социального кодекса РК вкладчики обязательных пенсионных взносов (ОПВ), физические лица, за которых перечислены обязательные пенсионные взносы работодателя (ОПВР), обязательные профессиональные пенсионные взносы (ОППВ), добровольные пенсионные взносы (ДПВ), получатели пенсионных выплат из ЕНПФ имеют право представить Фонду заявление на возврат пенсионных накоплений, находящихся в доверительном управлении УИП,

в доверительное управление НБРК не ранее чем через один год с даты передачи пенсионных накоплений в доверительное управление УИП.

В случае, если пенсионные накопления переведлись несколько раз в доверительное управление одному и тому же УИП, возврат пенсионных накоплений НБРК осуществляется не ранее чем через один год с даты первоначальной передачи пенсионных накоплений в доверительное управление.

Порядок и сроки передачи пенсионных активов из доверительного управления УИП в доверительное управление НБРК определены правилами, утвержденными Агентством Республики Казахстан по регулированию и развитию финансового рынка (АРРФФ).

Порядок передачи пенсионных накоплений из доверительного управления УИП под управление НБРК:

Если вкладчик принял решение вернуть пенсионные накопления из УИП в НБРК, то он подает заявление в ЕНПФ по форме, установленной внутренними документами ЕНПФ, путем личного обращения или посредством интернет-ресурса ЕНПФ, подписавшее электронной цифровой подписью. В случае подачи вкладчиком заявления на возврат пенсионных накоплений из доверительного управления УИП под управление НБРК Фонд осуществляет передачу средств в течение 30 календарных дней с даты получения данного заявления.

К 30-ЛЕТИЮ СОЮЗА СУДЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ПУТЬ СЛУЖЕНИЯ ЗАКОНУ АЙМУХАНА КАДЫРОВА

Дархан ТОКБАЕВ,
судья областного суда области
Жетісу, руководитель филиала
Союза судей области Жетісу

В ЭТОМ ГОДУ ЮРИДИЧЕСКОЕ СООБЩЕСТВО СТРАНЫ ОТМЕЧАЕТ ЗНАМЕНАТЕЛЬНУЮ ДАТУ — 30-ЛЕТИЕ ОБРАЗОВАНИЯ СОЮЗА СУДЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН. ЭТОТ ЮБИЛЕЙ — НЕ ТОЛЬКО ПОВОД ПОДВЕСТИ ИТОГИ ПРОЙДЕННОГО ПУТИ, НО И ВОЗМОЖНОСТЬ С ОСОБОЙ БЛАГОДАРНОСТЬЮ ВСПОМНИТЬ ТЕХ, КТО СТОЯЛ У ИСТОКОВ СТАНОВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОЙ СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ. СРЕДИ НИХ — ВЕТЕРАН СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ КАДЫРОВ АЙМУХАН ЖАКИЯНОВИЧ.

А. Кадыров

Аймухан Жакиянович родился 10 августа 1946 года в селе Берлики Саркандского района Алматинской области (область Жетісу). Его жизненный путь — пример последовательного и честного служения избранной профессии.

Трудовую деятельность он начал в 1968 году в Саркандском филиале областного государственного архива, где работал старшим научным сотрудником. Стремление к знаниям и интерес к праву привели его в Казахский государственный университет имени С.М. Кирова, который он успешно окончил в 1974 году по специальности «правоведение».

Свою юридическую практику Аймухан Жакиянович начал в качестве адвоката Глубоковской юридической консультации Восточно-Казахстанской области. Уже в этот период он зарекомендовал себя как грамотный и принципиальный специалист. В 1976 году он был избран народным судьей Зырянского городского народного суда, а спустя год возглавил этот суд.

Десятилетие работы в должности председателя стало важным

этапом в его профессиональной биографии. Под его руководством укреплялись основы правосудия, формировались принципы справедливого и объективного рассмотрения дел.

С 1987 года Аймухан Жакиянович продолжил службу в областных судах. Он работал членом Талдыкорганского областного суда, а затем — судьей Алматинского областного суда. В этот период, совпавший с важнейшими этапами становления независимо-

го Казахстана, он внес значительный вклад в развитие судебной системы, укрепление законности и формирование правоприменительной практики.

За более чем сорок лет работы в судебной системе Кадыров Аймухан Жакиянович снискал заслуженное уважение коллег и признание юридического сообщества. Его отличали высокий профессионализм, принципиальность, объективность и преданность делу.

С 2010 года он находится в почетной отставке, однако продолжает оставаться примером для молодого поколения юристов, делясь своим богатым опытом и сохраняя верность идеалам правосудия.

Даже находясь в почетной отставке Аймухан Жакиянович на протяжении почти пятнадцати лет входил в состав и руководил Общественным советом по взаимодействию с судами сначала Алматинской области, а затем с 2022 года после образования отдельной административно-территориальной единицы — области Жетісу в одноименном Совете данного региона.

Заслуги Аймухана Жакияновича отмечены медалью «Сот жүйесінің ардагері», врученной в 2016 году.

В октябре 2025 года в региональном филиале Союза судей области Жетісу Кадырову Айму-

хану Жакияновичу на основании принятого постановления Центрального Совета Союза судей Республики Казахстан №25 от 9 октября 2025 года в торжественной обстановке была присуждена и вручена наивысшая награда судейского сообщества — нагрудной почетный знак «Үш би».

В год 30-летия образования Союза судей Республики Казахстан особую значимость приобретает чествование таких ветеранов, как Кадыров Аймухан Жакиянович. Его жизненный и профессиональный путь служит ориентиром для молодых судей, символом честности, принципиальности и безусловного служения Закону.

Юбилей Союза судей — это

Жакиянович — человек, чье имя неразрывно связано с развитием правосудия в Республике Казахстан.

В честь юбилейной даты образования республиканского общественного объединения судейского сообщества — Союза судей хотим пожелать Аймухану Жакияновичу крепкого здоровья, бодрости духа и долгих лет жизни. Пусть каждый день приносит радость, гармонию и счастье рядом с родными и близкими. Пусть уважение коллег, признание юридического сообщества и благодарность общества всегда согревают его сердце, а опыт и мудрость продолжают служить ориентиром для будущих поколений судей.

Ветеран А.Кадыров, председатель Гражданской судебной коллегии суда области Жетісу Б.Шошикбаев и судья Д.Токбаев

не только важная историческая дата, но и возможность выразить глубокую благодарность людям, стоявшим у истоков становления современной судебной системы страны. Среди них достойное место занимает Кадыров Аймухан

Аймухан Жакиянович Кадыров — пример честности, преданности профессии и верности высоким идеалам правосудия, и его жизненный путь останется вдохновляющим примером для всех, кто выбирает служение Закону.

Трибуна специалиста

МЕРЫ ДЛЯ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА НЕДОБРОСОВЕСТНЫХ ДОЛЖНИКОВ

В Казахстане принят широкий спектр мер для воздействия на недобросовестных должников. Помимо известных (арест банковских счетов, удержание из заработной платы и арест недвижимости), существует ряд действий, не получивших большой огласки. В частности, имеются ряд основных мер давления на должника. Во перечень мер, которые ЧСИ имеют право применить по закону к должнику.

Частный судебный исполнитель имеет право подключиться к взысканию долгов только в случае, когда взыскатель предоставил ему соответствующий документ (исполнительный лист, исполнительную надпись нотариуса, постановление государственного органа о наложении штрафа и т.д.).

Исполнение судебных актов является важнейшим звеном правоприменительной практики, где исполнительное производство является завершающей стадией гражданского процесса. Так как, процесс по защите права не завершается вынесением решения и вступлением его в законную силу, а продолжается в форме исполнительного производства, образующего самостоятельную стадию процесса, который регламентируется главой 18 Гражданско-процессуального кодекса Республики Казахстан.

Законом РК от 29 октября 2015 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам предпринимательства (далее-Закон)» внесены изменения в Закон РК «Об исполнительном производстве и статусе судебных исполнителей», Кодекс РК «Об административных правонарушениях», Закон РК «О гарантированной государством юридической помощи», Закон РК «О банках и банковской деятель-

ности в Республике Казахстан», Закон РК «О платежах и переводах денег», Закон РК «О разрешениях и уведомлениях».

Нововведениями предусматривается расширение категорий исполнительных документов, подлежащих исполнению исключительно частными судебными исполнителями.

Законом также предусмотрено, что частные судебные исполнители будут исполнять социально-значимые категории дел. При этом им устанавливается вознаграждение из государственного бюджета при исполнении исполнительных документов о взыскании алиментов и заработной платы. В целях реализации данной нормы Приказом Министра Республики Казахстан от 27 ноября 2015 года №595 утверждены Правила оплаты деятельности частного судебного исполнителя, связанных с исполнением исполнительных документов о взыскании алиментов и заработной платы.

Согласно п.1 ст. 32 Закона РК «Об исполнительном производстве и статусе судебных исполнителей», судебный исполнитель обязан принять меры принудительного исполнения после возбуждения производства. При этом какой-то специальный срок на добровольное погашение обязательства должнику не предоставляется. Принудительные мероприятия «включаются» сразу.

При этом может применяться сразу несколько принудительных мер. Отметим, что суть их заключается в том, чтобы как можно скорее подвинуть должника к погашению обязательства. Применение этих принудительных мер носит обеспечительный характер для исполнения требований исполнительного документа.

Асем АСБЕКОВА,
ЧСИ области Жетісу.

ПРИМИРИТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕДУРЫ

ДЛЯ СТРЕМЛЕНИЯ
РАЗРЕШИТЬ СПОР МИРОМ

Эффективность при разрешения спора мирным путем, то есть, жизнеспособность примирительных процедур в Казахстане зависит не только от судей, профессиональных адвокатов и медиаторов, но и, прежде всего, от правосознания граждан, которые будут стремиться разрешить спор миром. Поэтому, в нашей небольшой публикации хотели бы немного дать разъяснения по этому вопросу. В силу положений пунктов 5, 6 нормативного постановления Верховного суда Республики Казахстан от 13 декабря 2001 года № 21 «О подготовке гражданских дел к судебному разбирательству» суду следует разъяснять сторонам право на заключение мирового соглашения, соглашений об урегулировании спора (конфликта) в порядке медиации или партисипативной процедуры в соответствии с частью 1 статьи 48 ГПК, регламентирующей право сторон на заключение таких соглашений.

При представлении сторонами изложенных в письменном виде и ими подписанных мирового соглашения, соглашений об урегулировании спора (конфликта) в порядке медиации или партисипативной процедуры судья, согласно требованиям статьи 172 ГПК, проводит предварительное судебное заседание по правилам, установленным главой 18, и в соответствии со статьей 48, частью 1 статьи 168, подпунктами 5), 6) статьи 277 ГПК вправе вынести определение об их утверждении и прекращении производства по делу. На основании статей 109 и 115 ГПК судья обязан распределить между сторонами судебные расходы, исходя из условий соглашений

с учетом положений части 4 статьи 176 ГПК об основаниях признания взаимно погашенными судебных расходов. При утверждении судом мирового соглашения, соглашений об урегулировании спора (конфликта) в порядке медиации или партисипативной процедуры уплаченная государственная пошлина подлежит возврату плательщику в порядке, предусмотренном Кодексом Республики Казахстан «О налогах и других обязательных платежах в бюджет (Налоговый кодекс).

Изложенное позволяет сделать вывод, что помощь судьи в гражданском процессе в большей степени носит информационный характер, в соответствии с которой стороны получают полную информацию о примирительных процедурах, процессуальном оформлении, ее преимуществах, правовых последствиях. Неисполнение судьей обязанности по разъяснению сторонам права воспользоваться примирительными процедурами обоснованно расценивается как нарушение прав лиц, участвующих в деле, вытекающим из принципа состязательности и равноправия сторон (часть 4 статьи 15, часть 2 статьи 5 ГПК).

Поэтому полагаем возможным в рамках гражданской процессуальной формы определить качественные действия суда, отвечающие идее примирения, неиспользование которых может привести к процессуальным нарушениям.

Айнұр ЕСТАЙ,
судья специализированного
следственного суда города Конаев,
Алматинской области.

ЖАЙДАРМАН ЖАҢАЛЫҚ

ЖАТТЫҚТЫРУШЫЛАР
ЖАЛАҚЫСЫ 30%-ҒА ӨСЕДІ

Жетісу облысында балалар мен жасөспірімдер спорт мектептерінің жаттықтырушыларының жалақысы 30%-ға өседі.

Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік саланы және балалар спортын қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына қол қойды.

Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау аясында Туризм және спорт министрлігі Балалар мен жасөспірімдер спорт мектептерін (БЖСМ) жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру жүйесіне көшіруді көздейтін заң жобасын әзірледі. Заң жобасы аясында БЖСМ жаттықтырушы-оқытушыларының еңбекақысын арттыруға бағытталған шара қарастырылған.

Атап айтқанда, жаттықтырушы-оқытушылардың жалақысы лауазымдық жалақының 30%-ы мөлшерінде өседі.

Қосымша төлем біліктілік тестілеуінен өткен және даярлықтың ұлттық стандарттарына сәйкес оқу-жаттығу үдерісін жүргізетін жаттықтырушы-оқытушыларға беріледі.

Қазіргі таңда облысымызда 23 балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі жұмыс істейді. Онда 800-ден астам жаттықтырушы-оқытушы еңбек етеді.

ЖЕТІСУЛЫҚТАР
ЖЕҢІМПАЗДАР ҚАТАРЫНДА

2026 жылдың 25–29 наурыз күндері Орал қаласында есту қабілеті зақымдалған спортшылар арасында сурдо еркін және сурдо грек-рим күресінен Қазақстан Республикасының чемпионаты өтті.

Жетісу облысының балуандары жас санаттарында жоғары нәтиже көрсетіп, жалпыкомандалық есепте жұлделі орындарға ие болды. Атап айтқанда, сурдо еркін күрес түрінен жерлестеріміз жалпы 8 алтын, 7 күміс, 5 қола медаль еншіледі. Ал, жетісулықтар U20 және U23 санаттарында – I орынды жеңіп алса, U17 санатында – II орынға табан тиреді.

Сонымен қатар, сурдо грек-рим күресі түрінен де жерлестеріміздің жолы болып, жалпы 7 алтын, 5 күміс, 6 қола медаль қоржынға салды. Бұл түрінен де U20 және U23 санаттарында біздің балуандар чемпион атанды, ал, U17 санатында – III орынға көтерілді.

САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫ

«СПОРТ - ЕСІРТКІГЕ ҚАРСЫ!»

айқындай түсті. Жалпы, аталған шара тұрғындардың спортқа деген қызығушылығын арттырып, салауатты өмір салтын қалыптастыруға және есірткіге қарсы күресті күшейтуге бағытталған маңызды бастамалардың бірі ретінде жоғары деңгейде өтті.

«Заң мен тәртіп» идеологемасы аясында «Спорт - есірткіге қарсы!» ұранымен таңғы жаттығу және жаппай жүгіріс ұйымдастырылды. Іс-шараның негізгі мақсаты

- салауатты өмір салтын кеңінен дәріптеу, жастар арасында есірткіге қарсы берік ұстаным қалыптастыру, сондай-ақ бұқаралық спортты дамытуға серпін беру.

Таңғы сергектікке бағытталған шараға 100-ге жуық қала тұрғыны қатысып, жоғары белсенділік танытты. Қатысушылар алдымен бірлесе дене жаттығуларын орындап, кейін жаппай жүгіріске шықты. Осы арқылы олар салауатты өмір салтының үлгісін көрсетіп, қоғамда денсаулыққа жауапкершілікпен қарау мәдениетінің маңыздылығын

атты өмір салтын қалыптастыруға және есірткіге қарсы күресті күшейтуге бағытталған маңызды бастамалардың бірі ретінде жоғары деңгейде өтті.

атты өмір салтын қалыптастыруға және есірткіге қарсы күресті күшейтуге бағытталған маңызды бастамалардың бірі ретінде жоғары деңгейде өтті.

ЕРКІН КҮРЕС

АҚСУДА ӨТКЕН АШЫҚ АУДАНДЫҚ ТУРНИР

Ақсу ауданының спортшылары байрақты бәсекелерде елдің намысын абыроймен қорғап, қазақстан спортының бәсін жоғарылата түсуге өзіндік үлес қосып жүргені баршаға аян. Енді осындай даңқты ағаларының ізін басып, келешекте жеңісті жолын жалғастыра түсу мақсатында аудан көлемінде жасөспірімдерді түрлі спорт түрлеріне баулып, қыры мен сырын жетік меңгеру жолында іргелі істер атқарылу үстінде. «Шеберлік істе шыңдалады» дегендей жасөспірімдердің дайындық деңгейі дүбірлі додаларда жарысқа түскенде сыналаны да айдан анық. Сол үшін ақсулықтар қолайлы мүмкіндікті қалт жібермей аудан көлемінде турнирлер өткізуді дәстүрге айналдырған. Оның үстіне, мықты бәсекелестік болу үшін аудандық ашық турнир өткізіп тұрады. Міне, осындай жарыс оқушылардың көктемгі демалысы кезінде күрес түрінен ұйымдастырылды.

Азамат Талғатұлы Төлеухановты еске алуға арналған еркін күрестен 2013-2014 жылғы туған кіші жасөспірімдер арасында және Ақсу ауданының балалар мен жасөспірімдер спорт мектебінің «көктемгі демалыс» кезіндегі ашық аудандық турниріне қатысушылардың қарасы көп болып, кілем үстіндегі белдесулер қызықты әрі тартысты жағдайда өтіп, жиналған жұртшылықты қуанышқа

бөледі. Бірнеше күнге созылған турнир қорытындысында Ақсу ауданының балалар мен жасөспірімдер спорт мектебі балғын балуандарының асығы алшысынан түсіп, жалпыкомандалық есепте жеңімпаз атанды. Сонымен қатар, осы мектептің мына түлектері турнирде табысты өнер көрсетіп, жұлдегерлер қатарынан көрінді. Атап айтқанда, Ерсултан Дәулетқожа 26 келі салмақта чемпион атанса, оның командалас досы Дәулет Нұркелдіұлы осы салмақта күміс медальды қоржынға салды. Сондай-ақ, Әлижан Сейдахмет, Қасым Сайлаубек, Әбілқайыр Мұрат, Арсен Нұрғалым, Дархан Қуан да өз салмақ дәрежелері бойынша жеңіс тұғырының екінші сатысына көтерілді. Ал, Ақжол Арман, Ерқанат Серік, Асқар Жианкез, Мансұр Нұрғалы, Айдын Өмірғазы, Серғазы Баратқазы, Нұрболсын Жұмабек өз салмақтары бойынша қола медальды қанжығалады.

Шәкірттерінің жарқын жеңіске жетуіне Ақсу ауданының балалар мен жасөспірімдер спорт мектебінің білікті бапкерлері Қ.Байсалды, Е.Жексенбеков, Е.Кизат, Е.Баратқазы, А.Сейдахмет, М.Қызыров, Е.Алшыбаев өлшеусіз үлес қосты.

Ш.БАТОВ.

КЕРЕК ДЕРЕК

ТАҢҒЫ АС ІШПЕСЕ АҒЗАҒА НЕ БОЛАДЫ?

КЕЙБІР АДАМДАР АРТЫҚ САЛМАҚТАН АРЫЛУ МАҚСАТЫНДА, УАҚЫТ ТАПШЫЛЫҒЫНАН НЕМЕСЕ ТӘБЕТТІҢ БОЛМАУЫНАН ТАҢҒЫ АС ІШПЕЙ ЖҮРЕ БЕРЕДІ. АЛАЙДА ТАҢҒЫ АС - ЕҢ МАҢЫЗДЫ ТАМАҚТАНУ КЕЗІ. ЖИІ ТАҢҒЫ АС ІШПЕУ АҒЗАҒА ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТУІ МҮМКІН?

Метаболизм баяулайды

Тамақты қаншалықты жиі жесеңіз, зат алмасу соншалықты жылдам жұмыс істейді. Сол үшін де арықтау бойынша мамандар аз-аздан, бірақ күніне 5-6 рет тамақ ішуді ұсынады. Сол секілді, керісінше, тамақты қаншалықты сирек жесеңіз, соншалықты метаболизм баяу жұмыс істейді. Сол үшін таңғы ас ішпеу арқылы арықтамайсыз, керісінше салмақ қосып алуыңыз мүмкін.

Иммунитет әлсірейді

Пайдалы таңғы ас дұрыс иммунды жауаптың болуына ықпал етеді. Ал таңғы ассыз жүру ағзаны әлсіретіп жіберуі мүмкін.

Шаш түсе бастауы мүмкін

Адам таңғы ас уақытында жеткілікті мөлшерде ақуыз жемесе, бұл ағзаның кератин (шаш пен тырнаққа арналған құрылыс материалы) бөлуін шектейді.

Қандағы қант деңгейі бірден өзгереді

Дұрыс толыққанды таңғы ас қандағы қант деңгейін тұрақтандырады. Ал таңғы ас ішпеу, керісінше, қант деңгейінің бірден өзгеруіне әкеледі. Соның салдарынан, диабеттің даму қаупі артады.

Кешкі аста тамақ көп жеп қоюыңыз мүмкін

Әдетте, таңғы ас ішпейтін адамдар кешкі аста көп тамақтанады. Ал кеш тамақтану немесе кешкі аста көп тамақ жеу астың дұрыс қорытылмауына, ұйқының бұзылуына және артық салмақ қосып алуға ықпал етуі мүмкін.

Ғаламтор желісінен алынды

↙	Ежелгі мемлекет	↘	Бастықтың көмекшісі	↙	Айбайдың ұлы	↘	Ясир	↙	Нүкте	↘		↙		↘	Яғни	↙		↘	
	Милиция	→	Құлжа						Бүйрек ауруының дерісі		Бағалы		Мал аяғының тізесінің ішкі жағы		Өндіріс пеші		Қазақша жерде отыру		Мүгедек
↗				↗	Қызыл құм		Ымырт						Түс мезгілі		Айқын	→			
	Қошақан	↘	Алғыр	↗			Капур	↘	Аравиядағы шығанақ	↗							Үйшік		Сылбыр
↗					Дворяндық атақ		Айт алдындағы күн						Леонид ...		Төсеніш	→			
↘	Ит жеккен	↗	Меуленов	↘	Ағаш шабатын құрал				Шабуйл	→						Көптің көмегі	→		
							Шүберек	→	Ажал ағашы			Қашық		Ескіше ай аты		Ресуа		Гүл түрі	Жария
↗			Тілеуханов	↘	Аға, іні		Lim	↘	«Тақиялы періште»		Бүтін			Қырғызша жыр	↗				
↘									Өткен жыл	↗						Жеті жасар бүркіт	→		
	Тағам түрі	↘	Цой	↗					Семіртілген мал		Еті тірі, самдағай	→					Үш ноянның бірі		Су қозғалысы
↗					Әскери шен	→					Аққұба	↘		Даңқ		Айыр ағаш	↗		Таудың өтуге қиын тұсы
↘	Сүт өнімі	↗	Жігер	↘	Жұпар ...		Карта ойыны		Төрек	↗	Теңбіл із Биік үй			Ұшақ		Жомарт	↘	Нөл Жыл мезгілі	
									Тәуелсіз	↗			Туған жер						
↗			Кілем терізді төсеніш	↘	Тылсым күш		Шындық	↘						Дуэль	→			Зем-зем ...	
↘									«... бір түн» өртегі	→			Күрт	→			Элипс пішіні	↗	Барыстың күшігі
	Қолпаш	↘	Өсімдік	↗	Болымсыз етістік жалғауы		Әже	→			Бағдад	↘	Көзделген жер	↗	Құлышева	↘	Жорамал		
↗									Несібе	→						Мақаланың басы	↗		
↘	Улы жөндік	↗	Мұң	↘	Бақа		... Молдағұлова	↗	Жұбай	→			Айғыз	→				Өзіл-сықақ журналы	
					... кеңілдің ажары	↗			Талан-тараж	→							Шайыр	↘	
↗			Әскери бөлім	↘	Кактус, роза Әйнек	→			Абырой	↘	Акт бөлмесі	→	Дөп	→		Қауым Жалғыз өркешті түйе	↗	Құдай	Әдеп
↘							Қайратты тіс	↗	Жасық	↘	Сұңқар Тері ыдыс	↗					Қылмыстық ұйым	↘	
	Өтеш	↘			Автобус тоқтайтын жер	↗							Кір	↘	Ораза айы Сыған қызы	↗			
↗							Күн құдайы	↘	Сағым Жанна Д' ...	↗				Жеңіл ішімдік	↘			Мініс келігі	Ағаш келігі
	... Рымбаева	↘			Үш дөңгелекті келік	↗					Неміс физигі	↘	Ростов ... Дону	↗	Икем Күш	↘	Отырар Гектар	→	
↗							Хас шебер	↘			Балық түрі	↘	Құнар, сөл	↗			Музыкалық аспап	↘	
↘	Қарымта	→					Ұят	↗									Қолдың шұқыры	→	Темірдегі сары дақ

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Құрылтайшы: Ырым КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Редакция алқасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Сембек ӘБДІРАХМАНОВ – тілші
Дария ТАСҚЫНҚЫЗЫ – журналист-корректор

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Кезекші редактор: Г. БАЙМҰХАН

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Оффсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2000
Тапсырыс № 318

Индекс 15534

Меншік иесі

"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ